

Technická univerzita v Liberci

**FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ**

**Katedra:** Českého jazyka a literatury  
**Studijní program:** Specializace v pedagogice  
**Studijní obor:** Český jazyka se zaměřením na vzdělávání  
Anglický jazyka se zaměřením na vzdělávání

## **ČEŠTINA NERODILÝCH MLUVČÍCH – S PRVNÍM JAZYKEM RUSKÝM / ANGLICKÝM**

**THE CZECH OF NON-NATIVE SPEAKERS – WITH  
RUSSIAN / ENGLISH AS THE FIRST LANGUAGE**

**Bakalářská práce:** 10-FP-KČL-B –37

**Autor:**  
Markéta ŘEHÁČKOVÁ

**Podpis:**

Polní 518  
47124 Mimoň

**Vedoucí práce:** Prof. PhDr. Karel Šebesta, CSc.

**Konzultant:**

**Počet**

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
67	0	0	0	8	5

V Liberci dne

# TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

## FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra českého jazyka a literatury

### ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE


(pro bakalářský studijní program)

pro (kandidát): Markéta ŘEHÁČKOVÁ  
adresa: Polní 518, Mimoň 471 24  
studijní obor (kombinace): Specializace v pedagogice (ČJ - AJ)  
Název BP: **Čeština nerodilých mluvčích - s prvním jazykem ruským / anglickým**  
Název BP v angličtině: **The Czech of Non-native Speakers - with Russian / English as the First Language**  
Vedoucí práce: Prof. PhDr. Karel Šebesta, CSc.  
Konzultant:  
Termín odevzdání: duben 2011

Poznámka: Podmínky pro zadání práce jsou k nahlédnutí na katedrách. Katedry rovněž formulují podrobnosti zadání. Zásady pro zpracování BP jsou k dispozici ve dvou verzích (stručné, resp. metodické pokyny) na katedrách a na Děkanátě Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické TU v Liberci.

V Liberci dne 28. 4. 2010

  
děkan

  
vedoucí katedry

Převzal (kandidát): MARKÉTA ŘEHÁČKOVÁ

Datum: 31. května 2010

Podpis: Řeháčková

## Čestné prohlášení

**Název práce:** Čeština nerodilých mluvčích – s prvním jazykem ruským / anglickým  
**Jméno a příjmení autora:** Markéta Řeháčková  
**Osobní číslo:** P08000473

Byl/a jsem seznámen/a s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména § 60 – školní dílo.

Prohlašuji, že má bakalářská práce je ve smyslu autorského zákona výhradně mým autorským dílem.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval/a samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

Prohlašuji, že jsem do informačního systému STAG vložil/a elektronickou verzi mé bakalářské práce, která je identická s tištěnou verzí předkládanou k obhajobě a uvedl/a jsem všechny systémem požadované informace pravdivě.

V Liberci dne 20. června 2011

---

## **PODĚKOVÁNÍ**

Ráda bych poděkovala panu prof. PhDr. Karlu Šebestovi, CSc. za vedení mé bakalářské práce. Dále veliké „dík“ patří mé nejbližší rodině za trpělivost a lásku, s jakou mě doprovází při mém studiu.

## **ANOTACE**

Bakalářská práce Čeština nerodilých mluvčích – s prvním jazykem ruským / anglickým se zabývá českými texty právě této vybrané skupiny cizinců. Nejprve se zde nachází rozbor daných jazyků – češtiny, ruštiny a angličtiny, tudíž mateřských jazyků cizinců a češtiny jako druhého jazyka. Poté je přiložena analýza chyb, kterých se nerodilí mluvčí dopustili v psaném projevu. Nakonec se bakalářská práce snaží zachytit důvody vzniku těchto chyb, většinou na základě komparace češtiny s prvním, mateřským jazykem daného cizince.

## **KLÍČOVÁ SLOVA**

Čeština jako druhý jazyk, čeština cizinců, cizinci s prvním jazykem ruským, cizinci s prvním jazykem anglickým, analýza chyb.

## **ANNOTATION**

This Bachelor Thesis The Czech of Non-native Speakers – with Russian / English as the First Language deals with Czech texts of this chosen group of foreigners. First, there is presented the analysis of these languages – Czech, Russian and English, which are their native languages and Czech as the second language. Secondly, the thesis focuses on the analyses of errors which foreigners committed in their written texts. In the last part the aim of this Bachelor Thesis is an effort to find reasons for doing these errors, it is usually based on the comparison of Czech and the first, native language of the certain foreigner.

## **KEY WORDS**

Czech as the second language, Czech of foreigners, foreigners with Russian as the first language, foreigners with English as the first language, error analysis.

# OBSAH

OBSAH .....	6
1. ÚVOD .....	9
TEORETICKÁ ČÁST	
2. VYMEZENÍ POJMŮ SOUVISEJÍCÍCH S OBOREM ČEŠTINA JAKO CIZÍ JAZYK ..	10
3. JAZYKOVÝ ZÁKLAD .....	12
3.1. Český jazyk .....	12
3.1.1. Fonetická a fonologická stránka jazyka .....	12
3.1.1.1. Systém vokálů .....	12
3.1.1.2. Systém konsonant .....	12
3.1.1.3. Suprasegmentální jednotky .....	13
3.1.2. Gramatická stránka jazyka .....	13
3.2. Anglický jazyk .....	14
3.2.1. Fonetická a fonologická stránka jazyka .....	14
3.2.1.1. Systém vokálů .....	14
3.2.1.2. Systém konsonant .....	14
3.2.1.3. Suprasegmentální jednotky .....	15
3.2.2. Gramatická stránka jazyka .....	15
3.3. Ruský jazyk .....	15
3.3.1. Fonetická a fonologická stránka jazyka .....	16
3.3.1.1. Systém vokálů .....	16
3.3.1.2. Systém konsonant .....	16
3.3.1.3. Suprasegmentální jednotky .....	16
3.3.2. Gramatická stránka jazyka .....	16
3.4. Předpokládané problémy anglicky a rusky mluvících s češtinou .....	17
4. ÚROVNĚ PODLE SPOLEČNÉHO EVROPSKÉHO REFERENČNÍHO RÁMCE ....	18
5. CHYBOVÁ ANALÝZA .....	19
5.1. Typy chyb .....	19
5.2. Klasifikace chyb .....	19
6. CHARAKTERISTIKA VYBRANÝCH NERODILÝCH MLUVČÍCH .....	21
6.1. Cizinka Charlotte .....	21
6.2. Cizinec Richard .....	21

6.3. Cizinka Maryna .....	21
6.4. Cizinec Iaroslav .....	22
PRAKTICKÁ ČÁST	
7. ZÍSKANÝ MATERIÁL .....	23
8. KLASIFIKACE CHYB .....	24
9. CHYBOVÁ ANALÝZA TESTŮ .....	26
9.1. Chyby graficko-výslovnostní a grafické .....	26
9.1.1. Chyby graficko-výslovnostní .....	26
9.1.2. Chyby grafické .....	28
9.2. Morfologické chyby .....	29
9.2.1. Chyby substantiv .....	30
9.2.2. Chyby adjektiv .....	32
9.2.3. Chyby pronomén .....	33
9.2.4. Chyby numeralí .....	34
9.2.5. Chyby adverbí .....	34
9.3. Lexikální chyby .....	36
9.3.1. Užití významově jiného slova .....	36
9.3.2. Užití stylově méně vhodného slova .....	37
9.3.3. Užití reflexiv .....	38
9.4. Syntaktické chyby .....	39
9.4.1. Nesprávný slovosled .....	40
9.4.2. Chyby v syntaktické závislosti .....	41
9.4.2.1. Kongruence .....	41
9.4.2.2. Rekce .....	41
9.4.2.3. Adjunkce .....	42
9.4.3. Užití spojovacích výrazů .....	43
9.4.4. Užití předložek .....	44
9.4.5. Chyby v zájmeném odkazu .....	45
10. ZÁVĚR .....	48
11. POUŽITÁ LITERATURA .....	50
12. SEZNAM PŘÍLOH .....	51

13. Příloha č. 1 – Společné referenční úrovně: sebehodnocení, I. část (www.msmt.cz) .....	52
14. Příloha č. 2 – Společné referenční úrovně: sebehodnocení, II. část (www.msmt.cz) .....	53
15. Příloha č. 3 – Zadání testu pro cizince s češtinou na úrovni B2 – C1 .....	54
16. Příloha č. 4 – Testy vyplněné cizinci s prvním jazykem anglickým/ruským .....	56
17. Příloha č. 5 – Analýza chyb z testů .....	64



## 1. ÚVOD

Poslední dobou lze zaznamenat zvýšený zájem o češtinu jako o cizí jazyk, z tohoto důvodu vznikají různé obory a disciplíny zabývající se problematikou češtiny nerodilých mluvčích. Lze se zaměřit na češtinu cizinců určité jazykové skupiny a určité jazykové úrovně češtiny, také na cizince stejné věkové kategorie, stejné délky pobytu v Čechách apod. Vznikají obory zabývající se češtinou vyučovanou v českém prostředí i češtinou vyučovanou v cizině.

Tato bakalářská práce se zaměřuje na češtinu nerodilých mluvčích s prvním jazykem ruským a anglickým. Texty, ze kterých práce vychází, jsou napsány cizinci, kteří disponují češtinou na úrovni B2 – C1 podle Společného evropského referenčního rámce (CEFR). Jejich texty jsou opraveny a analyzovány.

Analyzované chyby cizinců s prvním jazykem ruským a anglickým jsou pak porovnány mezi sebou. U některých chyb se bakalářská práce snaží zdůvodnit jejich vznik na základě komparace češtiny s cizím jazykem, který je pro cizince mateřským, nebo na základě obecných příčin chyb při učení se češtiny jako cizího jazyka.

Cílem mé bakalářské práce je sledovat chyby v textech vybrané skupiny cizinců, roztřídit je podle jazykových rovin, ve kterých chyby nastaly, a analyzovat je.

# TEORETICKÁ ČÁST

## 2. VYMEZENÍ POJMŮ SOUVISEJÍCÍCH S OBOREM ČEŠTINA JAKO CIZÍ JAZYK

Práce se zabývá češtinou nerodilých mluvčích, což je obor, který se zvláště v poslední době velice rozvinul. Proto je třeba vymezit pojmosloví, která s touto problematikou vznikla. Pojmy lze vyložit různě, tato práce vychází z vymezení podle Milana Hrdličky<sup>1</sup>.

Prvním základním pojmem souvisejícím s daným oborem této práce je *čeština jako mateřský jazyk* neboli mateřština. Za mateřštinu se považuje jazykový kód, který na dítě od narození působí. Protože tímto jazykem komunikuje nejbližší okolí dítěte, mluví se jej učí přirozenou cestou – tedy osvojováním si jazyka<sup>2</sup>. Člověk má přirozenou a vrozenou schopnost získat znalost jazykového kódu mateřského jazyka, tato schopnost se nazývá *langage* a lidé se tak díky ní odlišují od zvířat. Pro tento první osvojovaný jazyk také existuje pojem *výchozí jazyk*, který je používán především v překladatelství.

Dalším důležitým pojmem je *čeština jako cizí jazyk*. Tento interdisciplinární obor pomáhá českým rodilým mluvčím vyučovat češtinu jako cizí (cílový) jazyk. Cizím jazykem se míní každý jazyk jiný než mateřský vyučovaný v rodné zemi, je jím tedy např. angličtina, němčina, ruština, francouzština vyučovaná v České republice. Zároveň tak je cizím jazykem čeština vyučovaná např. v Anglii.

*Čeština jako druhý jazyk* je třetím základním pojmem. Čeština je tak pro cizince ještě něčím více než pouhým cizím jazykem, stává se významným komunikačním prostředkem. Mluví se s touto češtinou dostává do styku tak často, že je pro něj postupně druhým mateřským jazykem. Češtinu za druhý jazyk pokládáme, když se ji cizinci učí v českém prostředí. Proto se jím stává čeština např. přistěhovalců nebo dětí z jazykově smíšeného manželství.

---

1 Doc. PhDr. Milan Hrdlička, CSc. je předním bohemistou v České republice a mimo jiné i členem Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze.

2 Osvojování jazyka se označuje mezinárodním pojmem *acquisition*. Na rozdíl od vědomého a záměrného procesu učení označovaného pojmem *learning*.

Učení je tedy proces uvědomovaný, cílený, naproti tomu osvojování je nevědomé učení se jazyku přirozenou cestou. Obdobou učení se dítěte mateřskému jazyku je *osvojování v cizojazyčném učení*, které lze dělit na čtyři úrovně: vědomosti, primární dovednosti, návyky a sekundární dovednosti. Touto problematikou se zabýval také Ivan Poldauf<sup>3</sup>, který rozlišoval vědomosti „o jazyce“ a „z jazyka“. Podle něho je vědomost „o jazyce“ vědomý osvojený poznatek na rozdíl od vědomosti „z jazyka“, která je podvědomá. Vědomost „o jazyce“ je tedy teoretická a spočívá ve zprostředkovaném spojení výrazu s významem. Zároveň vědomost „z jazyka“ je praktická a opírá se o přímé spojení výrazu s významem, neboli označujícího s označovaným podle Ferdinanda de Saussura. Primární dovednosti navazují na vědomosti „o jazyce“, jsou to dovednosti nedokončené, s kterými nejsme schopni řádné reakce a jazykové komunikace, uplatňují se především při čtení a psaní. Návyk vzniká opakováním a stává se neuvědomovaným používáním vědomostí „z jazyka“. Sekundární dovednosti jsou poslední úrovní osvojování jazyka v cizojazyčném učení a jedná se o vědomé použití návyku. Proto se stávají cílem každé praktické výuky cizího jazyka.<sup>4</sup>

Je důležité si uvědomit, že osvojování mateřského jazyka souvisí s celkovým rozvojem dítěte, probíhá od narození, což je jiný časový úsek než při učení se cizímu jazyku. Při učení se cizímu jazyku má mluvčí již jazykové i mimojazykové znalosti a zkušenosti. Cizincům je vysvětleno to, co si rodilý mluvčí osvojí spontánně a samozřejmě už jen tím, že je tomu jazyku od narození vystaven. Proto je tak důležité srovnávací hledisko, ať už jazykové, řečové, kulturní či jiné. Z tohoto důvodu je nezbytné si uvědomit, z jakého jazyka cizinec vychází, jak se jeho mateřský jazyk liší od cizího, čím se oba jazyky podobají.<sup>5</sup> Srovnání mateřského a cizího jazyka může poodhalit možné problémy, kterými cizinec s určitým jazykovým základem bude muset čelit. Proto je nezbytná následující kapitola zaměřená na popis jazykového základu všech tří jazyků, kterých se práce týká.

---

3 Prof. PhDr. Ivan Poldauf byl českým jazykovědcem, bohemistou a překladatelem z anglického jazyka.

4 CHODĚRA, Radomír. *Didaktika cizích jazyků: Úvod do vědního oboru*. Praha : Academia, 2006.

5 HRDLÍČKA, Milan. *Kapitoly o češtině jako cizím jazyku*. Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta pedagogická, 2010.

### 3. JAZYKOVÝ ZÁKLAD

#### 3.1. Český jazyk

Čeština se řadí do západoslovanských jazyků v indoevropské jazykové rodině. Je to jazyk *flektivní*<sup>6</sup>, tudíž se vyznačuje složitým systémem skloňování a časování. Český jazyk používá latinku rozšířenou o další znaky s diakritikou.

##### 3.1.1. Fonetická a fonologická stránka jazyka

Čeština má svůj systém samohlásek a souhlásek. Na rovině fonologické a fonetické je třeba se zabývat i přízvukem a intonací, kterými se jazyky často zásadně liší. Rozdílná je mezi češtinou a ruštinou či angličtinou zajisté spodoba znělosti, se kterou mají cizinci všeobecně problém.

##### 3.1.1.1. Systém vokálů<sup>7</sup>

Vokálů má čeština 10, ale obsahuje 14 grafémů<sup>8</sup> samohlásek. Lze je rozdělit např. podle kvantity na krátké (a, e, i, o, u) a dlouhé (á, é, í, ó, ú). U dlouhých vokálů se používají rozšířené znaky s diakritikou – v tomto případě s čárkou nad vokálem (také s kroužkem u „ů“). V češtině existují také tři diftongy<sup>9</sup>, z nichž *ou* je český diftong a *eu*, *au* jsou diftongy převzaté.

##### 3.1.1.2. Systém konsonant<sup>10</sup>

Český jazyk má 27 konsonant, které můžeme rozdělit např. podle způsobu artikulace, místa tvoření nebo podle míry šumivosti. Mezi konsonanty se vyskytují i znaky s českou diakritikou – č, d', ň, ř, š, ž, ť.

Ke spodobě znělosti v češtině dochází především v případě, že vedle sebe stojí znělá a neznělá hláska. Např. slovo „zkouška“, kde „z“ je znělou a „k“ neznělou hláskou, se vysloví jako [skouška]. V mluvené formě dojde ke spodobě znělého „z“ na neznělé „s“, díky čemuž se slovo lépe vyslovuje. K další časté asimilaci znělosti dochází na konci slov, kde se znělé hlásky

---

6 Flektivní jazyk vyjadřuje gramatické funkce pomocí flexe – skloňováním a časováním.

7 Vokály lze vyjádřit také výrazem samohlásky nebo tóny.

8 *Grafém* je grafický záznam zvuku. V češtině jsou dvě psané varianty pro některé fonémy – ů, y, ý, ě.

9 Dvojhlásky.

10 *Konsonanty* jsou souhlásky neboli šumy.

vyslovují nezněle. Např. ve slově „led“ se znělé „d“ vysloví nezněle v podobě párového protějšku „t“. Spodoba znělosti pomáhá mluvčímu při mluveném projevu, přesto se pravopis nemění, proto se tato problematika stává obtížnou pro cizince při studiu českého jazyka.

### 3.1.1.3. Suprasegmentální jednotky

Přízvuk patří mezi suprasegmentální jednotky. V češtině se vyskytuje přízvuk slovní, který „sedí“ na první slabice, a přízvuk větný, který se nachází na jádru sdělení. Slovní přízvuk je v češtině pevný, přesto je několik výjimek, kdy přízvuk „cestuje“. Jednou takovou situací je např. spojení slabičné předložky se jménem, kdy je přízvuk umístěn na předložce: 'na stole. Zde je celý výraz „na stole“ jedním přízvukovým celkem. Další odchylkou je vedlejší přízvuk v dlouhém slově, např. 'nejneobvy'klejší. Slova, která přízvuk nenesou, se přilepí k předchozímu (enklitika) nebo následujícímu (proklitika) slovu. Přízvuk je v češtině silovým prostředkem, není ovšem tak důrazný jako například v ruštině.

Intonace je na rozdíl od silového přízvuku melodickým zvukovým prostředkem. Značí melodický průběh řeči od jádra výpovědi. V češtině je intonace důležitá na větné úrovni, protože nám určuje význam sdělení. V některých případech pouze intonace určuje v řeči modalitu věty, zda se jedná o oznamovací, přací či tázací větu. Podle kadence posluchač zjistí postoj mluvčího.

### 3.1.2. Gramatická stránka jazyka

Čeština je flektivní jazyk, který rozlišuje deset slovních druhů, rozeznává 3 jmenné rody – maskulinum<sup>11</sup>, femininum a neutrum, a dvojí mluvnické číslo – singulár a plurál. Problémové pro většinu cizinců se stává rozlišení sedmi gramatických pádů a s ním související flexe slov.

---

11 U mužského rodu se ještě rozeznává životnost a neživotnost.

### 3.2. Anglický jazyk

Angličtina se řadí do západogermánských jazyků v indoevropské jazykové rodině. Angličtina je příklad *analytického*<sup>12</sup> jazyka, protože zde není používána flexe v takové míře jako v syntaktických jazycích, gramatické funkce vyplívají ze slovosledu. Angličtina si vystačí s latinkou bez diakritických znamének.

#### 3.2.1. Fonetická a fonologická stránka jazyka

##### 3.2.1.1. Systém vokálů

Také anglický jazyk má systém krátkých a dlouhých samohlásek. Krátkých samohlásek se v angličtině vyskytuje sedm, pět z nich se podobají samohláskám v češtině, navíc jsou zde hlásky /æ/ a /ə/. Dlouhých vokálů má angličtina pět, stejně jako čeština, pouze místo českého „é“ používá anglický jazyk /ɜ:/.

Výrazný rozdíl mezi češtinou a angličtinou je v počtu diftongů. Na rozdíl od jednoho původního diftongu a dvou převzatých v češtině angličtina čítá 8 dvojhlásek. Kromě [au, ou] angličtí mluvčí používají také /eə/, /ɪə/, /ʊə/, /eɪ/, /aɪ/, /ɔɪ/.

Diferenčním prvkem je existence triftongů v anglickém jazyce. Triftongy jsou kombinací některých diftongů s přidanou hláskou /ə/ na jejich konci: /eɪə/, /aɪə/, /ɔɪə/, /əʊə/, /aʊə/.

##### 3.2.1.2. Systém konsonant

Anglický systém konsonant obsahuje 24 souhlásek. I angličtina, stejně jako čeština, dělí konsonanty na znělé a neznělé. Rozlišuje různé hlásky jako /ð/, /θ/, /ɜ/, /ʃ/, /dʒ/, /tʃ/, /ŋ/, přesto nepoužívá některé z českých konsonant, kupříkladu „ř, ť, ň“ a jiné.

---

12 Také se používá výraz *amorfní* či *izolační* jazyk.

V angličtině neexistuje spodoba znělosti v takové podobě jako v češtině. Dochází k ní pouze ve slovech končících konsonantou „s“. V takovém případě může být „s“ vyslovováno jako /s/ nebo /z/, zde záleží na předcházející hlásce. Je-li před konsonantou „s“ hláska /p/, /t/, /k/, /f/ nebo /θ/, koncové „s“ se vyslovuje jako /s/. Jde-li „s“ po /s/, /z/, /ʃ/, /ʒ/, /tʃ/ nebo /dʒ/ vyslovuje se koncová hláska /ɪz/. V ostatních případech se „s“ na konci slov změní v mluveném projevu na /z/.

### 3.2.1.3. Suprasegmentální jednotky

Angličtina nemá pevný přízvuk, přesto někdy rozhoduje o významu slova. Existuje několik pravidel o umístění přízvuku u určitých slov, přesto je přízvuk v angličtině pohyblivý.

Velice důležitá je v angličtině intonace. Oproti anglickému jazyku se může zdát čeština monotónní. Angličané intonací vyjadřují postoj mluvčího k dané situaci. Intonace je v tomto jazyce až přehnaná a rodilí mluvčí „zpívají“ také při českém mluveném projevu, kdy občas dochází až k nesrozumitelnosti.

### 3.2.2. Gramatická stránka jazyka

Angličtina je jazyk analytický, proto je zde minimální flexe, nezabývá se pádovými kategoriemi. Nerozlišuje jmenné rody, vyjma při použití přivlastňovacích zájmen (her, his, its). Angličtina rozeznává dvojí mluvnické číslo (singulár a plurál) jako čeština. Velikým rozdílem od českého jazyka je rozsáhlý systém časů.

## 3.3. Ruský jazyk

Ruština se řadí do indoevropského jazykového kmene a v něm ke slovanským jazykům, stejně jako čeština. Dále se ale klasifikuje jako východoslovanský jazyk. Zásadním rozdílem je používaná cyrilice (azbuka) namísto latinky. Proto mají mluvčí s prvním jazykem ruským problémy především s grafickou stránkou češtiny. Na druhou stranu je ruština flektivním jazykem stejně jako čeština, tudíž by cizinci s prvním jazykem ruským neměli tolik chybovat v časování a skloňování a čeština by jim měla být blízka.

### 3.3.1. Fonetická a fonologická stránka jazyka

#### 3.3.1.1. Systém vokálů

Ruština obsahuje 10 vokálů, včetně měkkého a tvrdého „i/y“, ovšem s tím rozdílem, že rozlišuje i jejich výslovnost. Oproti češtině a angličtině ruština nepoužívá opozici dlouhé a krátké samohlásky. Ruština vokály rozděluje na měkké – e, ё, и, ю, я s výslovností [je, jo, i, ju, ja] a tvrdé – а, о, ы, у, э [a, o, y, u, e].

#### 3.3.1.2. Systém konsonant

Ruský jazyk má 20 konsonant a jednu tzv. mezihlásku. Většina těchto konsonant může být přečtena dvojím způsobem – měkce a tvrdě. Výslovnost záleží na následující hlásce. Je-li za konsonantou tvrdý vokál, hláska se vyslovuje tvrdě. A je-li za konsonantou měkký vokál, hláska se vyslovuje měkce.

#### 3.3.1.3. Suprasegmentální jednotky

Přízvuk má ruština volný a pohyblivý, dokonce i různé tvary téhož slova mohou mít přízvuk na různých slabikách, a má tak sémantickou funkci. Přízvuk je v ruštině velmi důrazný – silový a dynamický. Přízvučné slabiky se vyslovují výrazněji než v češtině a naopak vokály v nepřízvučných slabikách se vyslovují velice slabě a kratčeji, redukují se.

Veliký rozdíl mezi češtinou a ruštinou je i v intonaci a to především u tázacích vět. Na rozdíl od stoupavé tendence u českých tázacích vět intonace v ruštině u otázek klesá. Zvýrazněné je zde pouze slovo, na které se ptáme – jádro věty.

### 3.3.2. Gramatická stránka jazyka

Ruština má šest pádů stejných jako čeština, pouze nerozeznává vokativ, jehož funkci plní nominativ. Je to flektivní jazyk, tudíž zde probíhá skloňování jmen a časování sloves. Jména se v ruštině vyskytují ve variantě singuláru i plurálu.



### 3.4. Předpokládané problémy anglicky a rusky mluvících s češtinou

Na základě komparace angličtiny a ruštiny s českým jazykem lze vyvodit několik problémů, které by s češtinou mohli mluvčí s prvním jazykem anglickým a ruským mít.

Předpokládá se, že se u cizinců s *anglickým jazykovým základem* vyskytnou problémy spojené s flexí, protože jejich mateřský jazyk je analytický. Náročné by pro ně tedy mělo být skloňování jmen a časování verb.

Zároveň se budou potýkat s diferenčními grafémy s diakritikou, které čeština používá. Na druhé straně oba jazyky používají latinku, tudíž psaní ostatních znaků by mělo být bezproblémové. Potíže v rámci fonologické a fonetické stránky jazyka se mohou objevit při výslovnosti obtížných hlásek, které angličtina neobsahuje. Pro Angličany jsou náročnými hláskami především [r, ř, d', t', ň, ch]. Potíže anglicky mluvící populaci může dělat také přízvuk. Stálost přízvuku v češtině by měla cizincům ulehčit učení se našemu jazyku, přesto je pro nerodilé mluvčí těžké zbavit se přízvuku osvojeného s mateřskou řečí. S ohledem na jazykový základ angličtiny by se daly očekávat problémy anglických mluvčích spíše s mluvenou češtinou než s psaným projevem českého jazyka.

Jiné by to pravděpodobně mělo být u *rusky mluvících* zástupců. Důvodem je lišící se typ abecedy – ruská cyrilice se velmi diferencuje od české latinky. Proto se očekávají u zmíněných cizinců největší problémy při psaném projevu češtiny. Na druhé straně je mluvený projev v ruštině podobný českému, hlásky se často shodují. Problémem je zde opět přízvuk, který je jako v angličtině pohyblivý. S ohledem na tuto skutečnost může mít ruský mluvčí problém oprostit se od svého mateřského přízvuku, který je v ruštině navíc velice důrazný.

Pro rusky mluvící by se při výuce češtiny jako druhého jazyka mělo stát výhodou fakt, že ruština využívá stejného principu jako čeština – flektivního. Tudíž vznik slov je založen na podobném základu jak v češtině, tak v ruštině.

#### 4. ÚROVNĚ PODLE SPOLEČNÉHO EVROPSKÉHO REFERENČNÍHO RÁMCE

CEF nebo také CEFR jsou zkratky anglického názvu *Common European Framework of Reference for Languages*, což je do češtiny překládáno jako Společný evropský referenční rámec. Tento dokument Rady Evropy umožňuje vzájemné porovnání znalostí mluvčích v oblasti cizích jazyků v rámci zemí Evropské unie. Rámec definuje úrovně ovládnutí jazyka, ze kterých může mluvčí sledovat svůj pokrok v každém stádiu učení se cizímu jazyku a v průběhu celého života. Rozděluje znalosti v cizím jazyce do šesti úrovní – A1, A2, B1, B2, C1 a C2. V každé úrovni se posuzuje porozumění, mluvení a psaní. Přičemž u porozumění se bere v potaz poslech a čtení, u mluvení se sleduje ústní interakce a samostatný ústní projev, a u psaní písemný projev (viz příloha č. 1 a 2).

Autoři textů, které se staly podkladem pro vznik této bakalářské práce, jsou cizinci se znalostí češtiny na úrovni B2 až C1 podle Společného evropského referenčního rámce. Jazyková vybavenost češtiny jako druhého jazyka by jim tedy měla umožňovat porozumění delších promluv i složitějších dialogů, u některých dokonce i porozumění odborných článků a technických instrukcí. V mluveném projevu by se měli dokázat plynule a spontánně zapojit do konverzace a to i s rodilými mluvčími. Čeština nerodilých mluvčích na úrovni C1 umožňuje formulování vlastních myšlenek a názorů a schopnost vytvořit vhodný závěr své řeči. V písemném projevu by měli být cizinci na takové úrovni, se kterou jsou schopni napsat texty na různá témata a dokonce k nim vést i argumentaci. Neměl by pro ně být problém zvolit vhodný styl pro určitou situaci a v textu vyzdvihnout to důležité.

## 5. CHYBOVÁ ANALÝZA

Chybová analýza se řadí do oborů aplikované lingvistiky, která nahlíží na chyby jako na kognitivní proces probíhající při učení se jazyku. Chyby jsou přirozenou součástí každého učení a pomáhají odhalit základní proces osvojování si druhého jazyka. Chybová analýza reagovala na teorii kontrastivní analýzy a snaží se dokázat, že chyby nerodilých mluvčích vznikají nejen z důvodu jiného mateřského jazyka, ale také odrážejí určité univerzální jazykové strategie.<sup>13</sup> Tímto se pro chybovou analýzu chyby nerodilých mluvčích stávají užitečným měřítkem pro zjištění vývojové fáze, ve které se mluvčí nachází při učení se cizímu jazyku.

### 5.1. Typy chyb

Podle Ellise můžeme již z historie rozlišit tři typy chyb vznikajících při osvojování jazyka. Za prvé jsou to chyby nerodilých mluvčích, které se označují jako *undesirable forms* neboli nežádoucí chyby. Na druhé straně jsou to chyby malých dětí v mateřském jazyce známé jako *transitional phase* neboli přechodná či vývojová fáze osvojování si jazyka. A třetí typ chyb je produkován dospělými rodilými mluvčími, tyto chyby byly brány pouze jako přecheknutí neboli *slip of the tongue*.<sup>14</sup>

Edge rozlišuje chyby podle jiného měřítka. Zabýval se situací, kdy mluvčí sice použije správný lingvistický tvar, ale nevyjádří tím to, co měl původně v úmyslu. Anebo nerodilý mluvčí využívá správného lingvistického tvaru, který ovšem není společensky přijatelný.

### 5.2. Klasifikace chyb

Klasifikace vypracovaná v rámci projektu Inovace vzdělávání v oboru češtiny jako druhý jazyk (TUL, UK) rozlišuje chyby pravopisné, hláskoslovné, lexikální, morfologické, syntaktické, chyby ve slovosledu, v úzu, makarónský

---

13 ERDOĞAN, Vacide. *Contribution of Error Analysis to Foreign Language Teaching*. Mersin University Jurnal of the Faculty of Education, 2005.

14 ŠKODOVÁ, Svatava. *Možnosti zachycení chyb v tzv. žákovských korpusech*. Technická univerzita v Liberci, Eurolingua & Eurolitteraria, 2009.

text, zcela rozvrácený text a jiné blíže nespecifikované chyby. Konkrétní příklady chyb, které jsou uvedeny v rámci tohoto projektu:

- pravopisné a hláskoslovné: *manaželka* (manželka), *nakupjou* (nakupjou), *spivani* (zpívání)
- lexikální: *Po zase jdu domů.* (Potom zase jdu domů.)
- morfologické: *Mám ráda zima.* (Mám ráda zimu.)
- syntaktické: *Mám radost bydlím tady.* (Mám radost, že bydlím tady.)
- chyby ve slovosledu: *Já musel jsem jít do práce.* (Já jsem musel jít do práce.)
- chyby v úzu: *Tehdy jsem byl chlapec šestnáctého.* (Tehdy jsem byl šestnáctiletý chlapec.)
- makarónský text: *Vidím mou kamarádku a her přítele.* (Vidím mou kamarádkou a jejího přítele.)
- zcela rozvrácený text: *Obvykle pracuje na počítači proto období jako Mongolsko.*<sup>15</sup>

Tato bakalářská práce se inspirovala výše zmíněnou klasifikací, přesto jí zcela neodpovídá. Podrobnější popis klasifikace je rozebrán v praktické části práce.

---

15 HNÁTKOVÁ, Milena; JELÍNEK, Tomáš; PETKEVIČ, Vladimír. *Klasifikace a typologie chyb ve vstupních textech a koncepcí značkování chybných textů* [online]. c.2009 [cit. 2011-03-25]. Dostupné z: <[http://www.c2j.cz/attachments/075\\_Hnatkova-Jelinek-Petkevic\\_Chyby.pdf](http://www.c2j.cz/attachments/075_Hnatkova-Jelinek-Petkevic_Chyby.pdf)>

## 6. CHARAKTERISTIKA VYBRANÝCH NERODILÝCH MLUVČÍCH

Autoři textů, které jsou analyzovány níže, jsou nerodilí mluvčí, kteří si osvojují češtinu jako svůj druhý jazyk. Dva z cizinců jsou vybaveni ruštinou jako prvním jazykem a mateřský jazyk dalších dvou je angličtina. Každý z nich pochází z jiného prostředí a má za sebou různou jazykovou zkušenost dalších cizích jazyků. Přesto je všechny spojuje jejich úroveň češtiny jako druhého jazyka – a to úroveň B2 – C1 podle Společného evropského referenčního rámce.

### 6.1. Cizinka Charlotte

Charlotte je 28 let a pochází z Haddenhamu, což je vesnice u Oxfordu ve Velké Británii. V České republice žije již 6 let a tyto roky také věnovala učení se českému jazyku. Při osvojování si češtiny jí pomáhal přítel, který pochází z České republiky, a učebnice *Do you want to speak Czech?*, *Colloquial Czech* a *Czech step by step*. Nyní učí angličtinu v rámci jazykových kurzů a česky mluví ve svém blízkém okolí z důvodu české rodiny svého přítele. Po šestiletém pobytu v Čechách se její čeština nachází na úrovni B2 – C1. Charlottin jazykový základ je rozšířen také o znalosti francouzštiny (na úrovni A2) a němčiny (na úrovni A1).

### 6.2. Cizinec Richard

Richardovi je 29 let a v České republice již strávil třetinu svého života. Pochází z města Canterbury, ze kterého se v 19 letech odstěhoval do Čech. V České republice žije 10 let a češtině se učil pouze první dva roky pobytu. Práce mluvčího pro anglicky mluvící země jedné nejmenované firmy není pro něj motivací k dalšímu rozvoji češtiny. Proto se i za 10 let pobytu v Čechách jeho čeština nachází na úrovni B2 a to především při mluvném projevu. V písemném projevu má veliké mezery ve znalostech české diakritiky a slovosledu. Kromě rodné angličtiny disponuje také francouzštinou (úroveň B1) a španělštinou (úroveň A1).

### 6.3. Cizinka Maryna

Čtyřicetiletá Maryna pochází z Kyjeva z Ukrajiny. V České republice žije již 20 měsíců a studuje druhým rokem navazující magisterské studium.

O češtinu se začala zajímat již ve své rodné zemi, tudíž se ji učí přibližně 2 roky. Nyní se její český jazyk nachází na úrovni C1, k čemuž ji dopomohla učebnice Elgy Čechové a Heleny Remediosové *Chcete mluvit česky?* a také hodiny češtiny a jazykové kurzy v rámci studia na univerzitě. Kromě ruštiny a češtiny Maryna navíc ovládá angličtinu na úrovni B1 a němčinu na úrovni A1.

#### 6.4. Cizinec Iaroslav

Iaroslav je 24letý Ukrajinec pocházející z města jménem Bila Cerkva. V České republice žije 20 měsíců a stejnou dobu se také učí češtinu. Nyní disponuje českým jazykem na úrovni B2, který je ovšem silně ovlivněn hovorovou češtinou. Absolvoval jednoroční jazykový kurz a výuku češtiny v rámci magisterského navazujícího studia na české univerzitě. Více se během těch necelých dvou let naučil z přímé řeči s kamarády než z oficiální výuky, proto má jeho čeština často rysy hovorovosti a obecnosti. Při samostudiu používal učebnici *Chcete mluvit česky?* od Remediosové a Čechové. Ještě ve své rodné zemi se věnoval angličtině (nyní na úrovni B1), v jejímž studiu v České republice nepokračuje.

## PRAKTICKÁ ČÁST

### 7. ZÍSKANÝ MATERIÁL

Dva zástupci rusky mluvící jazykové rodiny a dva zástupci anglicky mluvící jazykové rodiny poskytli písemné podklady pro analýzu chyb této bakalářské práce ve formě vyplnění testů.

Test o sedmi cvičeních byl vytvořen tak, aby ověřil znalost češtiny jako druhého jazyka na úrovni B2 – C1 (viz příloha 3). Každé cvičení se cíleně zaměřovalo na určitou problematiku jazyka. V prvním cvičení se jedná o doplnění zvrtného „se“ a „si“ dle potřeby k určitým slovesům, rozeznávají se zde tedy reflexiva od nezvratných sloves. Ve druhém cvičení se měly věty převést do množného čísla, zde se sledovala schopnost skloňovat a časovat. Skloňování bylo cílem také třetího cvičení, ve kterém cizinci převáděli výrazy v závorkách do správných pádů a případně je doplňovali i vhodnou předložkou. Ve čtvrtém cvičení se zabývali stupňováním adverbů a znalost spojek se otestovala v pátém cvičení. Dále cizinci doplňovali vhodný tvar osobního zájmena „já“ a nakonec nahrazovali označené výrazy zájmeny, kde se při přepisu celé věty sledovala také změna slovosledu. Cvičení v tomto testu zčásti vycházejí z publikace *Cvičení z české mluvnice pro cizince* od Marie Trnkové<sup>16</sup>.

---

16 TRNKOVÁ, Marie. *Cvičení z české mluvnice pro cizince*. Praha : ISV nakladatelství, 1998.

## 8. KLASIFIKACE CHYB

Chyby získané z textů cizinců jsou rozděleny do několika skupin. Hlavní skupiny odpovídají jazykovým rovinám. Objevují se zde tedy chyby hláskové, morfologické, lexikální a syntaktické.

Mezi hláskové chyby řadíme jak ty, které mohly být způsobeny vlivem špatné výslovnosti, tedy graficko-výslovnostní chyby, tak také chyby čistě grafické. V mnoha případech je velice náročné, ne-li nemožné určit mezi těmito dvěma skupinami hranici. Jedná se většinou o vyznačení kvantity vokálů, u něhož není stoprocentně zřejmé, čím je chyba způsobena. Bylo by k tomu potřeba analyzovat souběžně mluvené projevy příslušného cizince, ale to z časových důvodů nebylo možné.

U graficko-výslovnostních chyb se zaměřujeme na chyby v samohláskovém a souhláskovém písmenu nebo ve skupině hlásek. Grafické chyby u cizinců vznikají především vynecháním některé z hlásek, špatnou hranicí slov, nesprávnou volbou mezi velkým a malým písmenem, špatným či chybějícím diakritickým znaménkem nebo nesprávně užitou interpunkcí.

Morfologie je část gramatiky pojednávající o slovních druzích a slovních tvarech z hlediska jejich gramatických významů. Proto jsou zde morfologické chyby roztrženy na jednotlivé slovní druhy a ty následně podle chyb v jejich morfologických významech.

Lexikální rovina je propojena se všemi ostatními jazykovými podsystemy. Z jednotek nižších rovin (fonémů a morfémů) se skládají slova, která jsou jednotkami slovní zásoby, a zároveň jsou součástí vyšších rovin, jakými jsou slovní spojení, věty a texty. Do této skupiny jsou zařazena například neexistující slova nebo slova s odlišnou slootovornou strukturou, cizí slova (ovlivněná rodným jazykem mluvčích nebo dalším cizím jazykem, kterým disponují), slova, která jsou použita ve špatném významu nebo ve špatném vidu, a slova stylově méně vhodná (většinou se jedná o obecněčeské výrazy). Chyby v reflexivní formě slova jsou také zařazeny do lexikální roviny, třebaže se



vztahují i k rovině morfologické a syntaktické. Příruční mluvnice češtiny<sup>17</sup> se zabývá reflexivními „se“ a „si“ ve slovtvorbě v případě, že je považujeme za slovtvorné formanty. V syntaxi jsou probírány, jedná-li se o tzv. syntaktickou reflexivizaci, o které mluvíme: *„Je-li to, co je umístěno v podmětu, a to, co je umístěno v předmětu, totožné, předmětový výraz má podobu zvratného zájmena se v příslušném pádě.“*<sup>18</sup> Když jsou „se“ a „si“ součástí reflexivního pasiva, jsou řazeny již dokonce v morfologické části mluvnice. Pro ucelenější pohled na reflexiva v textech cizinců jsou všechny chyby s nimi spojené zařazeny do jedné kapitoly v lexikální rovině, kde jsou teprve dále roztrženy a vysvětleny.

Mezi chyby ovlivňující rovinu syntaktickou řadíme např. nesprávný slovosled, chyby v zájmeném odkazování a chyby ve vyjádření syntaktické závislosti, ať už ve shodě, v rekcii nebo v ostatních závislostech. Do této skupiny jsou přiřazeny také chyby způsobené užitím nadbytečného nebo chybějícího větného členu, vyjma reflexiv, která jsou řazena mezi lexikální chyby. Nesprávné užívání předložek a spojovacích výrazů uvádíme rovněž v rámci syntaxe.

---

17 GREPL, Miroslav; HLADKÁ Zdeňka; KARLÍK, Petr a kol. *Příruční mluvnice češtiny*. Praha : Lidové noviny, 2003.

18 GREPL, Miroslav; HLADKÁ Zdeňka; KARLÍK, Petr a kol. *Příruční mluvnice češtiny*. Praha : Lidové noviny, 2003. S. 423.

## 9. CHYBOVÁ ANALÝZA TESTŮ

### 9.1. Chyby graficko-výslovnostní a grafické

#### 9.1.1. Chyby graficko-výslovnostní

Chyby graficko-výslovnostní se vyskytují na samohláskových či souhláskových písmenech anebo ve skupině hlásek. Problémem u *samohlásek* se stala jejich kvantita. Právě vlivem špatné výslovnosti se přenesly nesprávné kvantity vokálů i do psaného projevu. Rusky i anglicky mluvící cizinci se nejčastěji dopustili chyb ve formě *zkrácení* původně dlouhého vokálu. Ve většině těchto případů se jednalo o koncovou samohlásku adjektiv, kde cizinci mají tendence konec slova zkracovat: „ty lidé jsou *ubozi*“, „*antičti* bohe“, „*droboucci* broučci“, „jeho výsledky jsou *horši*“, „*anticky* bůhovy“, „cítím se tam *lepší*“, „cesta klesá *prudčí*“. Ke zkrácení došlo také v osobním zájmenu „ním“, které se váže se sedmým pádem ve třetí osobě maskulina singuláru. Je zde možný vliv krátkého tvaru „nim“, který je korektní pro dativ plurálu. Takto vznikly chyby ve větách: „lidé se za *nim* ohlíželi“, „přišel jsem chvilku před *nim*“, „před *nim*“. U anglicky i rusky mluvících se vyskytla stejná chyba ve zkrácení samohlásky v příponě u slova „vedoucí“. V textu se tak objevila věta: „povýšili ho do *vedouciho*“. Další zkrácení se vyskytlo v sousloví: „s *přítelevymi* sestrami“, „ze sousedčevich *psu*“, „Honzové známé tě *maji* knihy“, „štěny se *hraly*“, „zastavil jsme se u *znamych*“, „stáli jsme tak *nejbliž*“. Faktem je, že nejčastěji zkráceným samohláskovým písmenem se stala hláska [i] v měkké i tvrdé písemné formě. K tomuto faktu není žádný logický důvod, oba mateřské jazyky cizinců obsahují hlásku [i] také v dlouhé podobě. V angličtině je obsažena v základní fonetické abecedě a v ruštině vzniká pod přízvukem.

V samohláskovém písmenu se cizinci dopustili chyb také v nadbytečné délce vokálů. Největším problémem se stalo substantivum „lidi“, kde došlo k *prodloužení* samohlásky uprostřed kořene slova – „*lídí*“. Rusky mluvící cizince pravděpodobně ovlivnila jejich mateřština, ve které se slovo „lidi“ píše люди a čte [ljudi], přičemž [ju] se vyslovuje déle než české [i]. Nesprávný tvar „*lépé*“ ve větě „cítí se tam *lépé*“ je jedním z případů, které se nacházejí na pomezí graficko-výslovnostních a grafických chyb. Nelze s jistotou usoudit, zda vzniklá

chyba je způsobena špatnou výslovností či je pouze chybou v písemném projevu (viz kapitola 8).

Posledními chybami, kterých se cizinci mohli dopustit na samohláskách, je vynechání nebo nadbytečné použití *háčeků* nad vokálou „e“. V textech, ze kterých tato práce vychází, došlo v tomto případě pouze k vynechání tohoto diakritického znaménka. Chyby se vyskytly ve slabikách „mě“, „ně“, ze kterých vznikl tvar „me“, „ne“. Ve třech případech se jednalo o zájmeno „něj“ s vazbou na akuzativ. Chybami se tak staly tvary ve větách: „neměli pro *nej* pochopení“ (tato chyba se objevila dvakrát) a „trápila mu starost o *nej*“. Další chyba se opakovala u tří ze čtyř cizinců, jednalo se o slovo „*oblačnejí*“, ve kterém opět chyběl háček nad „e“ v příponě. Podobná chyba se vyskytla i ve tvaru „*chladnejší*“. Přípony „-ější“ a „-ejší“ jsou typické pro adjektiva odvozená z adverbíí a přípony „-eji“ a „-ěji“ zase pro kvalifikační adverbia, která se dají v češtině stupňovat. Tím, že se v češtině používají obě varianty, s háčkem i bez háčku, došlo pravděpodobně k jejich záměně. A poslední problém z důvodu neužití háčku se stal při skloňování zájmena „já“. Ve spojení „pro *me* hodí“ u anglicky mluvícího cizince je chyba ve zmíněném zájmeně způsobena nesprávnou výslovností. Na druhé straně v sousloví rusky mluvícího „až po *mne*“ by chyba mohla být i příčinou obecněčeského tvaru. Oboje spolu úzce souvisí. Pokud je cizinec v tomto případě ovlivněn nespisovnou češtinou, tak je tím ovlivněn především formou mluvené řeči, proto je tato chyba řazena mezi výslovnostně-grafické.

Česká spodoba znělosti způsobila největší počet chyb v rámci souhláskového písmene v textech cizinců. Asimilace znělosti je v češtině obligatorní, ale v psaném projevu se vlivem historického principu českého pravopisu neodráží. Proto se asimilované konsonanty stávají matoucími při psaném projevu a většinou u nich převládá zápis ovlivněný výslovnostní podobou. Tato chyba se objevila pětkrát u Angličana a týkala se slov „když“ a „i když“, kde se asimilovalo koncové znělé [ž] na neznělé [š] a to ve větách: „*ikdyš* bych mohl“, „*ikdyš* měl hlad“, „*ikdyš* ho zdržovali“, „*kdyš* mám na to náladu“, „*kdyš* jsem tu knihu přinesl“. Dalším grafickým problémem, který vznikl vlivem výslovnosti, se stal tvar verba „být“ ve druhé osobě singuláru přítomného. Dva podobné tvary slovesa „jsi“ a zvrátného zájmena „si“ bývají problematické

i pro rodilé mluvčí natož pro cizince. Veliká většina česky mluvících vyslovuje verbum „jsi“ jako [si], a proto si následovně neuvědomuje jejich jiný význam ve psaném projevu. V textech cizinců se tato chyba objevila ve větě „Vypadal *si* trochu unaveně.“ a dvakrát ve větě „Vyprávěl *si* nám o té události?“

Výslovnost mohla ovlivnit grafickou podobu také skupiny hlásek. V testech, ze kterých tato analýza vychází, se vyskytl jeden případ graficko-výslovnostní chyby ve skupině hlásek. Jedná se o adverbium „hůř“ obsahující českou hlásku „ř“, která je pro všechny cizince velice obtížná k vyslovení. Proto si k výslovnosti této hlásky nerodilí mluvčí pomáhají jinými hláskami, konkrétně skupinou hlásek [rž] nebo [rš]. Tato výslovnostní nepřesná podoba české konsonanty „ř“ se promítla také v testu anglicky mluvícího ve větě „Udělal se mu *hůř*.“

#### 9.1.2. Chyby grafické

Grafické chyby jsou takové, které jsou způsobeny pouze špatným písemným záznamem, není zde vazba na výslovnostní podobu chybného tvaru. Mnohdy je ovšem velice náročné přesně určit hranici mezi grafickými a graficko-výslovnostními chybami, viz kapitola Klasifikace chyb.

Častý grafický problém, který se objevuje i u rodilých mluvčích, je dvojí písemná podoba české hlásky [i]. Protože se tato hláska po obojetných konsonantách vyslovuje vždy stejně, dochází k chybnému zápisu. V textech cizinců tak došlo ke grafické chybě při zápisu „y/ý“ namísto „i/í“ ve shodě s plurálem mužského životného rodu, ať už u jmen či sloves. Jedná se o chyby ve spojeních: „Honzovi *známý*“, „ze sousedčiny psi jsme už *zoufalý*“, „pod kameny *byly* droboučké broučky“, „antické bůhy *jednaly*“.

Další typickou grafickou chybou, ke které dochází i u rodilých mluvčích, je osobní zájmeno „já“ s tvary „mě“ a „mně“, kde chybně dochází v písemném projevu buď k vynechání „n“, nebo naopak k jeho nadbytečnému použití. Grafický tvar „mě“ se správně užívá v genitivu a akuzativu, v textech cizinců se však vyskytl také ve spojení s lokálem a dativem: „o *mě* slyšel“ (vyskytlo se dvakrát), „o *mě* slyšeli“, „přišel po *mě*“, „ke *mě* na návštěvu“ (vyskytlo se dvakrát), „řekli *mě* to“. Podobně, ale přesně obráceně, tomu bylo také u tvaru

„mně“, který se váže s dativem a lokálem, ale v těchto testech se objevil také s akuzativem, konkrétně ve spojení: „na to se *mně* nezeptal“ a „pro *mně* to není důležité“. U skloňování zájmena „já“ došlo ještě navíc k jedné grafické chybě při vynechání háčku nad „e“ ve spojení „ke *mne* přijedete“. Tato chyba by se dala řadit také mezi graficko-výslovnostní chyby, ale vzhledem k tomu, že tento cizinec s prvním jazykem anglickým ve všech písemných projevech napsal tvary vzniklé při skloňování zájmena „já“ s háčkem, chyboval v nich jenom na rovině grafické, předpokládá se, že i zde se jedná pouze o chybu grafickou.

Jedna z grafických chyb v těchto textech vznikla také z důvodu chybějící hlásky. Konkrétně se jedná o substantivum „správce“, kde došlo k vynechání hlásky „v“ a vznikl tak neexistující tvar ve větě „Musíš to ohlásit *spráci*.“

Špatná hranice slov se vyskytla u víceslovné spojky „i když“, ze které anglicky mluvící vytvořil spojku jednoslovnou, a tu použil ve spojení „*ikdyš* bych mohl“, „*ikdyš* měl hlad“, „*ikdyš* ho zdržovali.“

Následující grafické chyby vznikly z důvodu špatně užitých diakritických znamének. Konkrétně se v testech cizinců jedná pouze o špatně užitý háček nad konsonantou. Nachází se zde jedno přebytné užití háčku nad nazálou „n“ ve spojení „zpod *skříňi*“. Tato chyba vznikla neodebráním háčku při skloňování tohoto slova, který v základním tvaru „skříň“ háček nad „n“ obsahuje. Další dva případy špatné diakritiky jsou způsobeny z důvodu neužití háčku. Jedná se o adverbium „dřív“ a spojku „že“ ve větách: „Dnes se vrátím *drív*.“ a „Ochraptěl tak, *ze* nemůže ani mluvit.“ Tyto chyby se zdají být udělány pouze z nepozornosti.

## 9.2. Morfologické chyby

Chyby, které jsou řazeny do této skupiny, jsou níže roztrženy na slovní druhy a po té jsou blíže okomentovány. Protože se jedná o chyby z testů, které byly pro cizince cíleně vytvořeny, většinou se týkají stejných slov, tudíž lze pozorovat různé chybné tvary stejného slova.

### 9.2.1. Chyby substantiv

Jedním z problematických substantiv se stalo slovo v nominativu plurálu – „bohové“ nebo „bozi“, kterého měli cizinci docílit při převodu ze singuláru „bůh“. U anglicky mluvících vznikly tvary „*bohe*“ a „*bůhovy*“. Přičemž u prvního tvaru „*bohe*“ došlo správně k alternaci vokálu při změně singuláru na plurál z hlásky „ů“ na „o“ ze slova „bůh“ na „bohové“. V tomto případě je správné i koncové „-e“, ačkoliv je zkrácené, díky kterému se špatný tvar blíží tomu správnému. Přesto v substantivu chybí přípona „-ov-“. Výraz „*bůhovy*“, který se objevil u druhého Angličana, tuto příponu „-ov-“ má, zde ovšem nedošlo k alternaci vokálů, ani ke koncovému „é“. Samohláska „y“ na konci slova mohla vzniknout vlivem druhého správného tvaru tohoto slova – „bozi“, kde z důvodu stejné výslovnosti „y“ a „i“ došlo ke špatnému grafickému zápisu. Rusky mluvící cizinec se dopustil morfologické chyby v tomto slově při užití výrazu „*bůhy*“ namísto výše zmíněného tvaru „bohové“. Tento tvar vznikl vlivem ruštiny, jejich rodného jazyka. Rusky se „bůh“ píše бог a čte [bog], plurál od tohoto substantiva „bohové“ se píše боги a čte [bogi]. Tudíž při změně na plurál se v tomto případě celé slovo zanechá a přidá se pouze koncové [i], rusky mluvící tedy utvořil plurál od slova „bůh“ v češtině stejným způsobem jako v ruštině, zanechal základní tvar jména a přidal koncovou hlásku [i] v tvrdé psané podobě.

Další slovo, ve kterém došlo k morfologické chybě, je substantivum plurálu „koťátka“ nebo „koťata“, jež mělo vzniknout při převodu věty „Musím hlídat dědečkovu kotě.“ ze singuláru do plurálu. Cizinec s prvním jazykem anglickým se dopustil chybného tvaru „*koťatkami*“, což je tvar neexistující ve spisovné češtině. Ve větě je správně toto slovo středního rodu a v akuzativu, přesto chyba anglicky mluvícího má tvar instrumentálu s ženskou koncovkou „-ami“. Druhého morfologicky chybného tvaru se dopustil cizinec s prvním jazykem ruským, který byl ovlivněn mateřským jazykem natolik, že se konečný tvar více podobá ruskému než českému výrazu. Ve výše zmíněné větě použil tvar „*koty*“ namísto správného „koťata“. Výraz коты s výslovností [koty] se v ruštině používá pro substantivum „kocouři“. Podobně jako ruský tvar „*koty*“ vznikl i tvar „*štěny*“, místo kterého měl být výraz „štěňata“ v nominativu.

Skloňování substantiva „řeč“ se stalo problematickým u zástupců obou skupin cizinců. V lokálu ve větě „Při řeči se pořád otáčel.“ vznikl chybný tvar „při řeče“ napsaný v testu cizince s prvním jazykem ruským i anglickým. Tento tvar ve spisovné češtině neexistuje, substantivum „řeč“ se skloňuje podle vzoru „kost“, podle kterého má mít koncovku v singuláru pouze „-í“, „-í“ nebo nulovou. Koncovka „-e“ v lokálu femininu se neobjevuje v žádném z ženských vzorů, pouze u vzoru „žena“ je lokální koncovka „-ě“, která pravděpodobně ovlivnila chybný tvar „při řeče“ v testech cizinců.

Ve větě v testu anglicky mluvícího cizince „Vypořádal se jejima *odpurcima*.“ se vyskytl chybný tvar substantiva v plurálu, který správně zní „odpůrci“. Toto podstatné jméno se deklinuje podle vzoru soudce, tudíž i v instrumentálu, ve kterém je v dané větě použito, má mít tvar „se svými *odpůrci*“. Chyba vznikla zanecháním základního tvaru a přidáním koncovky „-ma“. Tato koncovka je původu obecněčeského, používá se v nespisovné češtině, vznikají tak tyto nespisovné tvary v instrumentálu: *s pánama*, *s hradama*, *s mužema*, *se strojema*, častěji se však používá ve femininu: *s ženama* (místo spisovného tvaru „s ženami“), *s růžema*, *s písňema*, *s kostma* apod.

Jeden ze zástupců anglicky mluvících se dopustil chybného tvaru ve spojení „pod *kamenymi*“, který měl být plurálním tvarem instrumentálu substantiva „kámen“. Jedná se o podobný typ chyby jako v předešlém nesprávném tvaru „se jejima *odpurcima*“, také je zde zanechán základní tvar v plurálu „kameny“, k němuž je přidána koncovka „-mi“, která je spisovná v ženském rodě, ale obecněčeská v rodě mužském. Angličan se tak nechal ovlivnit nespisovnou variantou „pod *kamenami*“. Obdobně tomu bylo také u chyby rusky mluvícího cizince, který vytvořil tvar „s Fandovýmí *deštníkamy*“, kde se opět objevila oblíbená nespisovná koncovka instrumentálu „-ami“ u mužského rodu, tentokrát ještě navíc s ypsilonem na konci koncovky.

Poslední morfologickou chybou substantiv v testech anglicky mluvících cizinců se stal nekorektní tvar ve větě „Zastavil jsem se u známých.“ vlivem základního tvaru plurálu tohoto substantiva: „známí“, které se objevilo v zadání. Opět se zde ponechal základní tvar slova v plurálu „známí“, ke kterému se přidala koncovka „-ho“, která je typická pro adjektivní substantiva v singuláru.

Následující chyby v morfologii substantiv se již vyskytly pouze u rusky mluvících cizinců. Objevila se zde častá chyba nerodilých mluvčích, která vzniká při deklinaci plurálního substantiva „plechy“ z důvodu vlivu podobných tvarů při skloňování slova v plurálu „pleše“. Chyba „sušili na *pleše*“ místo správného tvaru „sušili na *plechách*“ je příčinou alternace konsonanty „ch“ na „š“, která je v tomto případě nesprávná.

Pravděpodobná záměna rodu středního za ženský u slova „minimum“ způsobila další morfologickou chybu při skloňování tohoto substantiva. Cizinec ho použil ve větě „Zítra klesnou teploty na *minimumu*.“ jako by se skloňovalo podle vzoru „žena“, jako by to byla ta *minimума*.

Podobně jako některé z předešlých chyb byla utvořena i chyba ve větě „Přihlédli jsme různim *okolnostim*.“, kde je opět zanechán základní tvar plurálu „okolnosti“ a k němu je přidána koncovka „-m“, která se správně primárně váže s dativem substantiv množného čísla.

#### 9.2.2. Chyby adjektiv

Obtížným adjektivem se pro obě skupiny cizinců stalo přídavné jméno „přítelovými“ ve větě „Seznámili jsme se s přítelovými sestrami.“ U anglicky mluvícího cizince vznikl tvar „s *přítelými* sestrami“ a u rusky mluvícího tvar „s *přítelývými* sestrami“. Oba chybné tvary mají správnou příponu „-ými“, přesto je konečný tvar nekorektní.

Morfologická chyba adjektiva „s *mém* bratrem“ mohla vzniknout z důvodu snahy o jakousi shodu daného přídavného jména se substantivem, které obsahuje koncovku „-em“. Je zde také možnost, že se jedná o hyperkorektnost, kde se autor snažil vyhnout tvaru „s *mým* bratrem“ kvůli hovorové variantě „bez *mýho* bratra“, „o *mým* bratrovi“. Ovšem nejpravděpodobnější důvod vzniku chyby je špatná morfologie, vliv tvaru vypůjčeného z jiné pádové varianty slova.

Dvě relační adjektiva dělala problém rusky mluvícím cizincům v jejich testech. Jedná se o přídavná jména ve spojeních „ze *sousedčevich* psů“ a „s *Fandovýmí* deštníkamy“.



Objevila se zde také chyba v přídavném jméně, které je součástí slovesa. Konkrétně se jedná o nesprávný tvar „lidi je *ubohými*“ namísto „lidé jsou ubozí“. V tomto případě nedošlo k alternaci hlásky „h“ na „z“ při převodu na plurální tvar a celkově je adjektivum nesprávně deklinováno. Zmíněný tvar nasvědčuje tomu, že byl vytvořen podle vzorce „substantivum + být + lokál“, jako tomu je například v obratu: „Tito lidé jsou spisovateli.“ ve smyslu „oni jsou čím?“ nikoli ve smyslu „oni jsou jací?“ Ze správného adjektivního tvaru zbyl pouze dlouhý vokál na konci slova, který je typický právě pro přídavná jména.

A poslední morfologickou chybou, která se vyskytla v přídavných jménech, byl tvar „*droboučkové*“ ve smyslu „droboučcí“. Zde nedošlo k alternaci konsonant z „k“ na „c“. Také koncovka „-ové“ je nesprávná, je typická spíše pro plurál substantiv než adjektiv.

### 9.2.3. Chyby pronomen

Jedinou morfologickou chybou v zájmenu u anglicky mluvících cizinců byl tvar „*tyho*“ ve spojení „mají *tyho* knihy“, místo kterého zde mělo být ukazovací zájmeno „mají tyto knihy“.

U cizinců s prvním jazykem ruským se objevilo více morfologických chyb v zájmenech. Jedná se většinou o zájmena osobní, je zde pouze jeden výskyt chyby v zájmeně ukazovacím a to ve spojení: „*tě* lidi“. Této chyby se cizinci dopustili vlivem jejich rodného jazyka, v ruštině se ukazovací zájmeno „*ti*“ píše se a čte [tje], stejným způsobem se vyslovuje i jimi použitý chybný tvar „*tě*“ v češtině.

V testech se nacházejí také dvě chyby v zájmenech přivlastňovacích. První takovou chybou se stal nekorektní výraz „*otcůve* slovníky“, kde můžeme zpozorovat vliv základního tvaru v singuláru, který by zněl „*otcův* slovník“. Zde cizinec přidal pouze koncovku bez alternace vokálu v kmeni slova. Chybné koncovky „-e“ se mohl autor dopustit z důvodu užití stejné koncovky v případném adjektivu před tímto daným substantivem. Druhá chyba v posesivu se objevila ve spojení „vdala se *svemů* bratru“. Podle kontextu v testech měl být správný tvar této věty „Vdala se za mého bratra.“ Bez ohledu na chybějící předložku, kterou cizinec vynechal proto, že dané verbum užil v dativu,

vyskytuje se zde chyba v délkách vokálů. Není zřejmé odůvodnění tohoto tvaru, do ruštiny by se posesivum „svému“ přeložilo jako *своему* s výslovností [svojemu], z čehož by se dal usoudit krátký první vokál, přesto ani z komparace rodného jazyka nelze nalézt důvod užití dlouhého koncového „-ů“.

Nejpočetnější morfologické chyby v této skupině jsou v osobních zájmenech. Pouze jedna se týká zájmena „ty“ a zbylých šest personalia „já“. V testech rusky mluvících cizinců se objevilo spojení „rozkazy pro *tych* neplatí“, což je typický příklad výrazu ovlivněného mateřštinou. Obdobně je tomu také u druhého osobního zájmena „já“, jehož špatný tvar byl v testech cizinců použit šestkrát. Jedná se o tvar „*mene*“ namísto „mě“ nebo „mně“. V ruštině jsou podobné tvary ve 4 pádech: 2. pád zájmena „já“ je *меня*, 3. pád *мне*, 4. pád *меня*, 6. pád *мне*, postupně s výslovností [menja][mnje][menja][mnje]. Spojením všech možných výrazů vznikl chybný tvar v češtině „*mene*“ ve spojeních: „beze *mene*“, „koupeno pro *mene*“, „na to se *mene* nezeptal“, „přišel až po *mene*“, „jestli to pro *mene* hodí“, „pamatuješ si na *mene*“. I zde jsou tyto nesprávné tvary použity s 2., 3. a 4. pádem.

#### 9.2.4. Chyby numeralí

Morfologické chyby v této skupině se v testech cizinců pojí pouze s neurčitou číslovkou „málo“. Ve větě „Spokojí se i s málem.“ došlo k chybě na straně rusky i anglicky mluvících. Angličan vytvořil tvar „spokojí se i s *málou*“, ze kterého je zřejmé, že se nechal ovlivnit podobným přídavným jménem „malá“, který je podobný dané číslovce, a skloňoval tak tento výraz adjektivně. Nerodilý mluvčí s prvním jazykem ruským vytvořil tvar „spokojí se i *malo*“. Autor nechal výraz v základním tvaru, který jim byl zadán v testu („málo“), nepřidal k němu patřičnou předložku a navíc nesprávně změnil kvantitu vokálu.

#### 9.2.5. Chyby adverbí

Cizinci se nejvíce potýkali s obtížemi při stupňování příslovčí. Jedinou odlišnou chybou se stalo místní adverbium „tu“, které cizinec s prvním jazykem ruským zaznamenal jako „*tě*“ ve větě „Honzové známé *tě* mají knihy.“

Ostatní chyby, které se vyskytly na morfologické rovině a v rámci adverbíí, se týkaly již zmíněného stupňování. Stupňovat se v češtině dají příslovce utvořená od kvalifikačních adjektiv. Nerodilí mluvčí chybovali ve velké většině v komparativu a jednou v superlativu. Oba zástupci cizinců s prvním jazykem anglickým vytvořili nesprávný tvar příslovce „prudčeji“, vznikly tak výrazy „cesta klesá *prudcejš*“ a „cesta klesá *prudše*“. První tvar má známky obecněčeského výrazu „prudčejš“, kde pouze nedošlo ke změně hlásky „c“ na „č“ z pozitivu adverbia „prudce“. Tvar od druhého nerodilého mluvčího „*prudše*“ vychází z adjektiva „prudší“. Autor k tomuto tvaru přidal koncové „-e“, což je častá adverbialní koncovka pozitiv, která jsou odvozená od adjektiv končících vokálou „-ý“.

Stupňování adverbia „uboze“ se stalo dalším problémem na straně anglicky i rusky mluvících cizinců. V jejich testech vznikly nesprávné tvary „pole vypadají *ubohejši*“, „pole vypadají *ubozeji*“ a „pole vypadají *ubohše*“. Výraz Angličana „*ubohejši*“ je snahou o vytvoření druhého stupně adjektiva nesprávným způsobem, bez alternace hlásky „h“. I třetí výraz „*ubohše*“ vychází z adjektiva, obsahuje hlásku „š“, která bývá typicky v příponách komparativu přídavných jmen. Tvar potom uzavírá koncové adverbialní „-e“. Správnému výrazu se nejvíce přiblížil ruský mluvčí, jehož tvar „*ubozeji*“ postrádá pouze „háček“ nad konsonantou „z“. Zde sice proběhla alternace hlásky, přesto byla chybná. Glotální frikativa „h“ se totiž alternuje jak s „z“, tak s hláskou „ž“.

Další chyba, které se dopustili zástupci obou jazykových větví, se udála při gradaci adverbia „zle“, které se u nás stupňuje nepravidelně. Oba cizinci nedospěli k tvaru „hůř“ ani k jeho jakékoliv chybné variantě. V jejich testech vznikly tvary „udělalo se mu *zlejš*“ a „udělalo se mu *zlejši*“, které vycházejí ze základního tvaru. Oba výrazy vznikly vlivem nespisovného tvaru 2. stupně adjektiva „zlý“ – „zlejší“, přičemž druhý výraz obsahuje koncovku „-i“, která je typická pro druhý stupeň adverbíí. První výraz tuto koncovku nemá, což je běžné u obecněčeských tvarů komparativů (např.: jemněj, řídkěj, hezčej), které jsou způsobeny nekvalitní výslovností.

Chybné tvary „další příklady vypočítal *lehče*“, „zkus vylézt *vyšše*“ a „stáli jsme tak *bližče*“ jsou ovlivněny gradací adjektiv, vznikly z přídavných jmen

„lehčí“, „vyšší“, „bližší“, u kterých došlo pouze ke změně adjektivní koncovky za adverbialní. U výrazu „*bližče*“ je navíc alternace hlásky „k“ ze slova „blízko“ na konsonantu „č“, ke které by v tomto případě vůbec nemělo dojít.

Z důvodu špatné alternace vokálů vznikla další chyba v testu ruský mluvčího cizince, který vytvořil komparativ „*dlouše*“, jenž má zřejmě svůj základ v pozitivu „*dlouze*“. Nedošlo zde k obměně dvojhlásky „ou“ na vokál „é“ správného tvaru „*déle*“. Ponechal se tedy základní tvar, ke kterému byla připojena adverbialní koncovka pozitiv „-e“.

Poslední morfologickou chybou v testech cizinců, která se stala na příslovci, je nesprávný tvar „dnes se vrátím *nejbrzděj*“. Objevuje se zde snaha o superlativ adverbia „brzy“, které se graduje nepravidelně, přesto v tomto případě vychází opět ze základního tvaru. Opět je i tento tvar ovlivněn nulovou koncovkou obecněčeské varianty téhož slova. Na druhé straně obsahuje korektní adverbialní předponu superlativ „nej“.

### 9.3. Lexikální chyby

#### 9.3.1. Užití významově jiného slova

Často se v testech cizinců objevilo užití významově jiného slova z důvodu záměny adjektiva za adverbium či použitím nesprávného stupně adverbia. Dosazení přídavných jmen namísto příslovcí se vyskytlo ve spojeních: „k večeru bude *chladnejší*“, „k večeru bude *chladnějš*“, „zůstanu v práci *delší*“, „další příklady vypočítal *lehčí*“, „cesta klesá *prudčí*“, „cesta klesá *prudčí*“, „cítím se tam *lepší*“. Výběr tvaru vyjadřující nesprávný stupeň adverbíí byl způsoben buď nezměněním základního tvaru dle zadání testu: „pole vypadají *uboze*“ místo stupňovanému výrazu „*ubožeji*“ a „stáli jsme tak *blízko*“ místo gradovaného „*blíž*“ nebo „*nejblíže*“, a jednou použitím nesprávného tvaru zapříčinilo nesmyslnost věty: „jeho výsledky jsou *hůř*“.

Další chyby vytvořené z důvodu volby špatného slovního druhu byly způsobeny užitím adverbia místo substantiva: „okna zářila *načisto*“ a také adjektiva místo substantiva: „spokojí se i s *malym*“ místo spojení „spokojí se i s málem“.

Lexikálními chybami se v testech nerodilých mluvčích staly také slova, která jsou ve správném slovním druhu, ale liší se pouze sémantikou. Takto vznikla chyba ve větě „Ovoce jsme sušili na *pleších*.“, kde došlo k záměně substantiv plech a pleš. Podobně je tomu také ve větě: „Zůstanu v práci *dlouze*.“, kde se zaměnila dvě adverbia. Tato příslovce mají podobný význam, nikoli však totožný. „Dlouze“ je příslovce způsobu, které nám odpovídá na otázku „jak?“ na rozdíl od příslovce časového trvání „dlouho“, které nám dává odpověď na otázku „jak dlouho?“

Do této skupiny je začleněna také jedna část reflexiv, která jsou jinak zařazena společně v jedné kapitole (viz kapitola 9.3.3.). V rámci užití významově jiného slova se zde nachází problematika zvratných osobních zájmen. Cizinci buď neužili zvratného zájmena, tak tomu bylo ve spojení: „vypořádal se *jejima* odpurcima“, „vypořádal se *s jeho* odpůrci“, „vypořádal se *s jeho* odpůrci“ a „vypořádal se *jeho* odpůrcovi“, anebo naopak zvratného zájmena užili v případě, kdy to bylo chybné: „vdala se *svemů* bratru“. Oba typy chyb jsou způsobeny neznalostí užití reflexivních osobních zájmen.

### 9.3.2. Užití stylově méně vhodného slova

Protože se všichni čtyři vybraní nerodilí mluvčí neučí pouze z oficiálních knih a kurzů, ale také od lidí v jejich okolí, objevuje se v projevech těchto cizinců i vliv hovorovosti a obecněčeských výrazů. Nejčastěji se chyby v užití stylově méně vhodného výrazu týká slova „lidé“, jehož nespisovná forma „lidi“ se v testech objevuje šestkrát. S tím souvisí i stylově nevhodné ukazovací zájmeno před tímto substantivem: „*ty lidi*“ i „*ty lidé*“, které se často objevuje v mluveném projevu i rodilých mluvčích.

Dále je zde užita adjektivní koncovka „-ý“ i u přídavných jmen pojících se se substantivem středního a mužského životného rodu v plurálu. Přestože se správně pojí pouze s mužským rodem neživotným, je často spojována i s ostatními substantivy. Takto vznikly chyby ve větách: „*Očištěny* ovoci jsme sušili na pleše.“ a „*Anticky* bůhovy jednali jako lidi.“

V testech cizinců se objevily také typické obecněčeské přípony substantiv „-ima“ „-ema“ apod. Konkrétně se vyskytly ve spojení: „ohlásit *správce*ma“

a „sejdu se s *nima*“. Chybný tvar, který byl také ovlivněn stylově méně vhodnou příponou, se objevil ve větě: „Vypořádal se jeho *odpůrcovi*.“, kde byl v lokálu použit nespisovný tvar dativu.

Vliv obecné češtiny se promítnul také v gradaci adverbíí a adjektiv. U stupňování příslovcí se tento problém týkal výrazu „lehčeji“, který cizinci zaznamenali vlivem obecné češtiny jako „*lehčejš*“ a „*lehčejc*“. U přídavného jména „špatný“ nebrali v potaz nepravděpodobnou gradaci na „horší“ a cizinec s prvním jazykem ruským vytvořil tvar „*špatnější*“, který se objevuje v nespisovném projevu i rodilých mluvčích.

Poslední lexikální chybou, která vznikla z důvodu užití stylově méně vhodného výrazu, se stal výraz ve spojení „Honzovi *známý*“, který byl zařazen již mezi chyby grafické. Vznik chybného tvaru je totiž způsoben jak špatnou grafickou podobou (nesprávný výběr jedné z dvojí grafické podoby hlásky [i]), tak vlivem nespisovné češtiny, kde se použije singulární výraz namísto plurálního.

### 9.3.3. Užití reflexiv

Do skupiny „Užití reflexiv“ jsou zařazeny všechny chyby týkající se reflexiv, ať už by se správně některé z nich měly nacházet mezi chybami morfologickými či syntaktickými. Jedinou výjimku tvoří chybná reflexivní osobní zájmena, která jsou analyzována v rámci morfologie zájmen. Toto sjednocení je z důvodu docílení celkového pohledu na problematiku reflexiv u nerodilých mluvčích.

Chyby v užití reflexiv vznikly záměnou zvrtného „se“ za „si“ či obráceně, jejich úplným vynecháním, nebo naopak nadbytečným užitím. Tři ze čtyř cizinců vynechali reflexivum ve větě „Na ten rámus jsme *si* už zvykli.“ Toto chybné vynechání bylo způsobeno domněnkou, že se zde jedná o základní větnou dvojici „my – jsme zvyklí“, přestože správně zní „my – jsme *si* zvyklí“. Další neužití zvrtného „si“ se objevilo ve větě „Vzpomněl jsem *si* na to pozdě.“, kde cizince mohlo zmást podobné verbum „zapomněl“, které by ve větě bylo nezvratné „Zapomněl jsem na to.“ Zde se jedná o syntaktickou reflexivizaci, při které má předmětový výraz podobu zvrtného zájmena „se“. Naopak při

vynechání reflexiva, které je pouze nesamostatným morfémem, se jedná o chybu části zvratného slovesa, jako je tomu v nekorektních větách cizinců: „*Proč jste mu smáli?*“ a „*Koho na to zeptáš?*“

Častěji chyby v reflexivech vznikaly z důvodu jejich nadbytečného použití. Věta „Do stromu uhodil blesk.“ se stala velice problematickou pro tři ze čtyř cizinců, kteří do ní vložili navíc zvratné „se“. Verbum „uhodit“ existuje také ve zvratné podobě „uhodit se“, kde dochází k syntaktické reflexivizaci, která je ovšem v dané větě nesprávná. Další nadbytečné „se“, které se objevilo na obou stranách – rusky i anglicky mluvících, bylo součástí věty „Chybí *se* mi jedno číslo časopisu.“ V tomto případě se cizinci nechali ovlivnit předmětem „mi“, který ukazuje na osobu, již se věta týká, a použili zde i „se“, které také reflektuje osobu ve větách. Nerodilí mluvčí s prvním jazykem anglickým vytvořili reflexivní sloveso z verba „pokračovat“ v jejich větě „Zítra *si* budeme pokračovat.“ Formant „si“ má v této větě podobu vyjádření uspokojení děje, který se používá ve spojení se slovesy lidských činností, např. hověť si, psát si, přemýšlet si apod. Ovšem ve vztahu s verbem „pokračovat“ tento význam nemá a je tak nekorektní. Záměna dvou různých sloves s podobným významem zapříčinila nadbytečné použití „si“ ve větě „Mluvili jsme *si* o počasí.“, kde došlo k inspiraci zvratného „povídali jsme si“. Zbylé případy chybného vyjádření reflexiv vznikly pouze z důvodu špatné znalosti této problematiky: „antické bůhy jednali *se*“, „Nepřemýšlel jsem *se* o tom.“, „Vypadal *se* trochu unaveně.“

Použití špatného zvratného aparátu se objevilo šestkrát v testech cizinců. Třikrát se jednalo o záměnu „se“ za „si“ a třikrát tomu bylo obráceně. Angličané se dopustili chyb v těchto větách: „Na ten rámus jsme *se* už zvykli.“, „Za všechny ty zločiny *si* bude odpovídat.“ a „Posadil *si* se mnou do jedné lavice.“ Nerodilí mluvčí s prvním jazykem ruským chybovali v jiných větách: „Vzpomněl jsem *se* na to pozdě.“, „Spokojeně *si* usmívá.“ a „štěny *se* hrály“.

#### 9.4. Syntaktické chyby

Na rovině syntaktické se řeší možnosti tvoření správných vět a souvětí a jejich syntaktická a sémantická struktura.

#### 9.4.1. Nesprávný slovosled

Aby věta byla syntakticky korektní, musí v ní být jednotlivé výrazy na svém daném místě. Toto řazení jednotek se nazývá slovosled. Slovosled je v češtině proměnlivý, ačkoli není naprosto volný, je určován především rolí větných členů v aktuálním členění.<sup>19</sup> Chyby z důvodu špatného slovosledu se objevily u rusky i anglicky mluvících cizinců. Nejčastěji se tyto chyby pojily s první osobou singuláru i plurálu přítomného času, kde se objevovalo „jsem“ a „jsme“. Chyby nastaly např. v případě nevyjádřeného subjektu: „*Jsem ho potkal* včera.“, „*Jsme počkali* na nich.“, „*Jsme na nich počkali*“, kde by byl slovosled správný, kdyby věta začínala subjektem vyjádřeným: „Já jsem ho potkal včera.“ apod. Další chyba ve větách obsahujících verbum „jsem“ vznikla z důvodu nezměnění slovosledu při přidání informace (v tomto případě časového údaje) na začátek věty: „Už dlouho *nebyl jsem u něho*.“ Věty „Včera jsem *potkal ji*“, „Již dlouho jsem *nebyl u něj*.“ jsou nesprávné proto, že jejich předmět se nachází až na konci věty, nikoliv mezi významovým slovesem a sponou.

Slovosled byl pro cizince obtížný i ve větách se zvrtným slovesem, kde chyby vznikly ze stejných důvodů jako u předchozích vět s přísudkem se sponou: nezměněním slovosledu u věty s nevyjádřeným subjektem („*Se sejdou* s nimi dnes večer.“) a z důvodu špatného umístění předmětu na konec věty („Dnes večer *se sejdou s ní*“).

I spojení přísudků v podobě modálních sloves s předměty bylo pro nerodilé mluvčí komplikované: „Máš *zatelefonovat ní*.“ a „Máš *zatelefonovat jí*“, kde by se opět měl předmět nacházet mezi modálním a plnovýznamovým slovesem.

Ve větě se dvěma předměty „Proč to chceš půjčit zrovna jemu?“ došlo k úplnému přeházení jednotlivých větných členů: „Proč *jemu chceš zrovna půjčit to*?“

---

<sup>19</sup> GREPL, Miroslav; HLADKÁ Zdeňka; KARLÍK, Petr a kol. *Příruční mluvnice češtiny*. Praha : Lidové noviny, 2003.



#### 9.4.2. Chyby v syntaktické závislosti

Syntaktické závislosti jsou trojího druhu: ve shodě (kongruence), v řízenosti (rekce) a v přimykání (adjunkce). V kongruenci se shoduje člen závislý s členem řídícím v pádě, čísle, rodě nebo osobě, uplatňuje se v přísudku, ve shodném přívlastku a doplňku. V rekci řídící člen určuje pád závislého jména, tato závislost se uplatňuje v předmětu, v přívlastku neshodném a neshodném doplňku. Poslední syntaktickou závislostí je adjunkce, ke které dochází, je-li určován členem řídícím pouze významový vztah, nikoli tvar závislého členu.

##### 9.4.2.1. Kongruence

Špatná kongruence v testech cizinců způsobila chyby v přísudcích, které se neshodovaly se subjekty, týká se to těchto základních dvojic ze strany anglicky mluvících: „štěňata si *hráli*“, „Honzův známý *mají*“, „ze sousedčiny psi jsme už *zoufalý*“, „ti lidé jsou *ubohý*“. Chyby se vyskytly v přísudcích slovesných i slovesně-jmenných, stejně tomu bylo také u cizinců s prvním jazykem ruským: „štěny se *hraly*“, „štěňata si *hrály*“, „ty lidé jsou *ubohé*“, „antické bůhy *jednaly*“, „tě lidé *je* proti nich“. V rámci této závislosti se objevila také chyba v subjektu neshodujícím se s predikátem: „*štěňte* si hráli“, „pod kameny byli droboučkými *brouky*“, „pod kamenem byli droboučkové *broučky*“ a „pod kameny byly droboučkové *broučky*“.

Nedostatečná znalost kongruence se podepsala také na shodě s přívlastkem shodným: „ze *sousedčiny* psi jsme už *zoufalý*“. „pod kameny byli *droboučkými* brouky“, „*antické* bůhy *jednaly*“, „pod kameny byly *droboučkové* broučky“, „*otcovi* slovníky“, „musíme hlídat *dědečkovy* kotěte“, „musíme hlídat *dědečkovi* koťatkami“, „musíme hlídat *dědčkovými* koty“, „musíme hlídat *dědečkových* koťat“.

##### 9.4.2.2. Rekce

Většina rekčních chyb se pojila se jmény po předložkách. Chyby byly způsobeny užitím tvarů v jiném pádě než požadovaném. Problematická se stala závislost způsobená spojením špatného vztahu s předložkou „vůči“, která pravděpodobně není v běžné slovní zásobě cizinců. Vznikaly tak chybné tvary

„vůči *babičku*“ a „vůči *babičky*“, u kterých přísudek „nezachoval ses“ neurčil pád závislého jména. Cizinci pojili „vůči“ s akuzativem a genitivem místo správně s dativem. U věty „Přihlédli jsme k různé *okolnosti*.“, která se vyskytla u tří ze čtyř cizinců, došlo k chybě v rekci z důvodu nepřevedení singulárního tvaru na plurální. Nesprávně vyjádřená syntaktická závislost se u dvou nerodilých mluvčích projevila také ve spojení „zpod skříně“, místo kterého vznikl tvar dativní nebo lokální „zpod *skříní*“ a „zpod *skříní*“. Špatná řízenost se projevila i u slovesa „vdát se“, které se pojí s předložkou „za“ a akuzativem. Nerodilý mluvčí toto verbum použil bez předložky a s dativem, tudíž vnikl tvar „vdala se *mému bratrovi*“, který se strukturou podobá spojení „vzdala se *mému bratrovi*“. Druhý špatný tvar v této rekci má podobu: „vdala se *můj bratr*“, kde autor zanechal předmět v nominativu. Další chyba se objevila také ve větě „Ze sousedčiny psů jsme již zoufalí.“, která byla nesprávně nerodilým mluvčím zapsána takto: „Ze sousedčiny *psi* jsme už zoufalý.“ Nachází se zde rekční chyba v předmětu „ze *psi*“, kde řídící člen, v tomto případě přísudek „jsme zoufalí“, neovlivnil pád závislého jména a to tak zůstalo v základním tvaru.

Jeden z cizinců s prvním jazykem ruským a jeden s prvním jazykem anglickým chybovali ve větě „Musíme hlídat dědečkova koťata.“, ve které použili tvar předmětu ve špatném pádu. Vznikly tak výrazy „musíme hlídat dědečkovy *kotěte*“ a „musíme hlídat dědečkových *koťat*“, které se neshodovaly správně s akuzativem, nýbrž s genitivem. Poslední nesprávný tvar z důvodu chybování v rekci se týká substantiva „ovoce“ na pozici předmětu ve větě „Očištěné ovoce jsme sušili na plechách.“, které mělo tvar „očištěny *ovoci*“, což je správný tvar tohoto substantiva v dativu a lokálu, nikoli v akuzativu, ve kterém by mělo v dané větě být.

#### 9.4.2.3. Adjunkce

Chyby v adjunkci se týkaly příslovečných určení ve větě. Často se také pojily s předložkami jako chyby v rekci. Příkladem jsou příslovečná určení místa: „zastavil jsem se *u známých*“ a „sušili *na plechách*“, která se stala problematickými u obou skupin cizinců. Nerodilí mluvčí s prvním jazykem anglickým se dopustili těchto chybných tvarů: „zastavil jsem se *u známí*“, kde zanechali základní tvar substantiva, a oba Angličané vytvořili chybně tvar „sušili

*na plechy*“, který vznikl stejným způsobem – zanecháním substantiva v nominativu. U rusky mluvícího cizince se objevila stejná chyba v adjunkci „zastavil jsem se *u známí*“. Nesnadnou pro nerodilé mluvčí se stala adjunkce, ke které došlo ve spojení „plná až po hrdlo“. Toto příslovečné určení míry se v testech cizinců objevilo nesprávně ve tvaru „plná až *po hrdle*“ a „plná až *po hrdla*“, přičemž druhý tvar by byl korektní, kdyby se jednalo o plurální vyjádření substantiva, které tvoří dané příslovečné určení.

S příslovečným určením způsobu „tohle písmo se *od mého* liší“ si cizinci příliš nevěděli rady, podle jejich chybných tvarů „tohle písmo se *mým* liší“ a „tohle písmo se *moje* liší“ lze upozorovat, že nevěděli, jak vztah vzniklý mezi příslovečným určením a predikátem vyjádřit. Oba cizinci dané adverbialy užili bez předložky a blíží se tak spíše tvaru „tohle písmo se mému nepodobá“ apod.

Bezpředložkové příslovečné určení způsobu „zářit *čistotou*“ se v testech cizinců také objevilo chybně zapsané, mělo tvar „okna zářila *čistoty*“ a „okna zářila *čistota*“, přičemž druhé by bylo korektní, kdyby věta měla tvar: „z oken zářila čistota“. Tato větná struktura zřejmě cizince ovlivnila natolik, že část jí použil chybně v této větě.

#### 9.4.3. Užití spojovacích výrazů

V této kapitole se vyskytují chyby způsobené nesprávným užitím spojovacích výrazů. Ve dvou případech se jedná o úplné vynechání spojek ve větách, kde je nutné je použít, aby věty neztratily svůj význam: „Už jsou to dva měsíce, *(co)* tu byl naposledy.“ a „Nejedl, *(i když)* měl hlad.“<sup>20</sup>

Použití nesprávné spojky se u rusky i anglicky mluvícího cizince objevilo ve větě „Neudělám to, i kdybych mohl.“ V testech nerodilých mluvčích se vyskytly špatné spojky, čímž se věta stala nesmyslná: „Neudělám to, *aniž* bych mohl.“ a „Neudělám to, *ale* bych mohl.“ Správně je ve větě podmínková spojka, mohla by zde být i přípustková (ačkoliv, přestože atd.), přesto odporovací spojka „ale“ v dané větě není možná. Stejně jako záporová spojka

---

20 Výrazy v závorkách jsou chybějícími výrazy v testech cizinců.

„aniž“, která se sice správně váže s podmiňovacím způsobem, jako je tomu i v této větě, přesto zde díky ní věta ztrácí svůj význam.

Záměna spojek časových způsobila chybu ve větě anglicky mluvícího cizince „Už jsou to dva měsíce, *než* tu byl naposledy.“, ve které Angličan použil spojku „než“ namísto správné „když“. Obě spojky vyjadřují následnost, což mohl být důvod jejich záměny. Další chybná spojka vyjadřující časový vztah se objevila ve větě „Honem se ho zeptej, *už* tady je.“, kde správně měl větu hlavní a vedlejší spojit výraz „dokud“. Záměna konjunkce „až“ za příliš často nepoužívanou časovou spojku „sotva“ způsobila chybu ve větě rusky mluvícího cizince „Až jsem tu knihu přinesl, už mi ji začali brát.“ V testech cizinců s prvním jazykem ruským se objevila věta „Radši to opravím, *protože* mám na to náladu.“, která není zcela nesmyslná, přesto se nezdá úplně správná z důvodů použití „radši“ na začátku věty. Správný význam věty by byl s časovou spojkou „dokud“: „Radši to opravím, dokud mám na to náladu.“

Ve větě „Ochraptl tak, *pokud* nemůže ani mluvit.“ cizinec použil spojku pro vytvoření podmínkového vztahu místo vztahu způsobového. Tato věta by měla správně obsahovat dvouslovnou způsobovou spojku „tak že“. Nerodilým mluvčím mohla být nápomocná první část spojky „tak“, která byla v zadání testu.

Užití spojky pro vyjádření přípustkového vztahu mezi větami dělalo veliký problém rusky mluvícím cizincům. Oba se dopustili chyby ve stejné větě „Choval se k nim zdvořile, ačkoli ho zdržovali.“ Místo konjunkce „ačkoli“ použili spojku určující příčinnost „protože“ a důsledek „proto“.

Naprosto nesmyslné spojení dvou vět nastalo při užití spojky „protože“ místo správné „i když“ – „Nejedl, *protože* měl hlad.“ A poslední chybou vzniklou z důvodu užití špatného spojovacího výrazu se stala spojka „pak“ ve větě „Ostatní jsou nemocní, *pak* to musím udělat sám.“, která je záměnou za správnou konjunkci „tak“ nebo „proto“, což jsou spojky vyjadřující vztah důsledkový.

#### 9.4.4. Užití předložek

Největší část chyb řazených do této kapitoly vznikla z důvodu vynechání předložek ve větách. Tři ze čtyř nerodilých mluvčích, kteří vyplňovali test,

z něhož tato práce vychází, chybovali ve větě „Včera se doma po tobě sháněl kamarád.“ Cizinci vytvořili věty „Včera se doma ti sháněl kamarád.“ a „Včera se doma tebe sháněl kamarád.“, přičemž druhá věta pravděpodobně vznikla vlivem věty s obdobnou strukturou se stejným přísudkem, který by pouze nebyl zvrtný – „Včera tě sháněl kamarád.“

Všichni dotazovaní cizinci vynechali ve svých testech předložku „k“ ve větě „Přihlédli jsme k různým okolnostem.“ Také se zde objevila chyba ve větě, která se stala problematickou skoro ve všech jazykových rovinách: „Vdala se za mého bratra.“, v této kapitole je zařazena z důvodu vynechání předložky „za“ – „Vdala se můj bratr.“ Podobná věta, ve které se také objevily chyby všeho druhu, byla také „Tohle písmo se od mého liší.“, syntaktickou chybou začleněnou do této kapitoly se stalo neužití předložky: „Tohle písmo se mým liší.“ Oba anglicky mluvící cizinci se dopustili vynecháním prepozice „s“ ve větách „Vypořádal se jejima odpurcima.“ a „Vypořádal se jeho odpůrci.“ A poslední chyba způsobená neužitím předložky se objevila v testu nerodilého mluvčího s prvním jazykem ruským, jednalo se o větu „Teploty klesnou minimumu.“, ve které cizinec zapomněl na prepozici „na“.

Druhým důvodem zařazení syntaktické chyby do kapitoly „Užití předložek“ je výběr špatné prepozice. U všech čtyř cizinců se vyskytla stejná chyba ve větě „Povýšili ho *do* vedoucího.“, ve které je užitá předložka „do“, která by se mohla v této větě použít, pokud by obsahovala ještě substantivum „pozice“ – „Povýšili ho *do* pozice vedoucího.“, v jiném případě je nutné užít předložku „*na* vedoucího“. Dvě stejné chyby se objevily také ve větě „Pokládali ho *jako* zločince.“ namísto užití prepozice „*za* zločince“. A následující chyby se vyskytly ve větách, ve kterých už chybovali druzí cizinci vynecháním předložky, nyní se ale jedná o užití nesprávné prepozice: „Vdala se *s* mém bratrem.“ a „Včera se *do* tebe sháněl kamarád.“

#### 9.4.5. Chyby v zájmenném odkazu

Poslední chyby, kterých se cizinci v testech dopustili, byly v zájmenném odkazu. Jsou zde zařazeny chyby z důvodu zvolení tvaru zájmena ve špatném pádě či čísle. Objevily se zde chybné tvary pronomen u třetí osoby singuláru

mužského rodu „on“. Anglicky mluvící cizinci chybovali ve větách „Ti lidé jsou proti *jemu*.“, „Trápila *mu* starost o něj.“, „Přišel jsem chvíli před *nej*.“, „Lidé se za *něj* ohlíželi.“

Častější chyby v zájmenném odkazu ve špatném pádě se týkaly třetí osoby v plurálu maskulina – „oni“. Cizinci obecně používali nadbytečně tvaru „nich“, které se v češtině správně pojí pouze s genitivem a lokálem, přesto se v testech cizinců nacházely také ve spojení s dativem: „Ty lidé jsou proti *nich*.“ a akuzativem: „Čas pracuje pro *nich*.“, „Díval se na *nich* rozpačitě.“, „Počkali jsme na *nich*.“

Dále jsou tu dva případy špatného tvaru při odkazování u zájmena „já“: „beze *mnou*“, kde je užit tvar instrumentálu namísto genitivu, a ve větě „Včera *mi* potkal.“, ve které se nachází tvar zájmena v dativu místo správného akuzativního tvaru „mne“ či „mě“.

Cizinci chybovali také při odkazování na druhou osobu singuláru „ty“. Dvakrát se špatně odkazovalo ve větě „Včera se doma po tobě sháněl kamarád.“, ve které došlo k chybám i proto, že cizinci v ní vynechali předložku. Z důvodu špatného zájmenného odkazu tak vznikly věty: „Včera se doma *ti* sháněl kamarád.“ a „Včera se doma *tebe* sháněl kamarád.“ Zajímavé je užití tvaru „tě“, který se v dnešní češtině již příliš nepoužívá. Správně se „tě“ pojí s genitivem a akuzativem, v testu rusky mluvícího cizince se objevilo ve spojení s dativem: „Kdo *tě* to dovolil?“

Poslední chyby v zájmenném odkazu z důvodu výběru tvaru ve špatném pádě se týkaly zájmena „ona“. Ve větě „Máš zatelefonovat *ní*.“ došlo k užití špatného ze dvou možných dativních tvarů. V tomto případě, ve spojení s daným verbem, není možné užit tvar „ní“, jak se tomu stalo u rusky mluvícího cizince. Přivlastňovací zájmeno „její“ se objevilo ve větě Angličana místo zájmenného odkazu „ní“ v genitivu ve větě „To nikdo kromě *její* neví.“

Chyby v zájmenném odkazu vznikly také z důvodu užití špatného rodu daného pronomina. Nejčastěji došlo k záměně mezi zájmeny „on“ a „oni“. Objevily se zde případy, kdy pád byl správný a chybovalo se pouze v rodě: „Neměli pro *ně* pochopení.“ místo „pro něj“, „Již dlouho jsem u *něj* nebyl.“ místo

„u nich“, „Díval se na *nej* rozpačitě.“ místo „na ně“, „Už dlouho nebyl jsem u *něho*.“ místo „u nich“ a „Díval se na *něho* rozpačitě.“ místo „na ně“. Jednou se anglicky mluvící cizinec dopustil chyby v zájmeném odkazu z důvodu užití tvaru ve špatném pádě i rodě: „Lidé se za *ně* ohlíželi.“ místo správného výrazu „za ním“.

V testu nerodilého mluvčího s prvním jazykem anglickým se vyskytla chyba ve větě „Neví nikdo kromě *ně*.“, kde je užit tvar zájmena „oni“, který je chybný a navíc je také spojen se špatným pádem. Podobně je tomu také u rusky mluvících cizinců, kde ale došlo k záměně zájmena „ona“ za „oni“ ve větě „Dnes večer se sejdu s *ní*.“, ve které podle zadání testu mělo být „s nimi“. A poslední chybný tvar je ve správném pádě, ale ve špatném rodě – „Dnes večer se sejdu s *ní*.“, kde měl cizinec odkázat na zájmeno „oni“, tudíž výsledný tvar by měl vypadat „Dnes večer se sejdu s nimi.“

## 10. ZÁVĚR

Cílem této práce je popsat a analyzovat češtinu vybrané skupiny nerodilých mluvčích, jejichž prvním jazykem je angličtina a ruština. Analyzovány jsou testy vytvořené cíleně k získání materiálu potřebného k analýze chyb češtiny jako druhého jazyka.

V kapitole 3.4. byly na základě komparace všech tří jazyků nastíněny předpokládané problémy, které by mohli nerodilí mluvčí s českým jazykem mít. Chybová analýza jejich testů však ne vše potvrdila. Je pravdou, že cizinci s češtinou na úrovni B2 – C1 již nemají takový problém s grafickou podobou písemného projevu. Ani nerodilí mluvčí s prvním jazykem ruským neprojevovali náznaky vlivu azbuky v české latince, hláskové chyby se týkaly ve velké většině diakritických znamének.

Na druhé straně se na základě chyb z testů potvrdil předpoklad, že cizinci s angličtinou jako rodným jazykem budou mít větší problémy s flexí než rusky mluvící cizinci, jejichž mateřština využívá stejného, flektivního principu jako čeština.

Velikým problémem se u obou skupin cizinců stala reflexiva. Nerodilí mluvčí je vynechávali, nadbytečně používali či vybírali nesprávné z možných reflexiv. Také jsou zde rysy nespisovného českého jazyka, jehož výrazy cizinci nevědomě užívají i v oficiálních písemných projevech, jakými jsou právě i testy, ze kterých tato práce vychází. Obecněčeské prvky v češtině cizinců se vyskytují na rovině hláskové i lexikální.

Snad každý, kdo se učí nějakému jazyku, narazí na problém při vyjádření zájmenného odkazu, stejně tomu bylo i u čtyř dotazovaných cizinců. V testech vznikaly chyby z důvodu užití tvaru ve špatném pádě, rodě nebo v obojím, a to i přesto, že jsou tito cizinci vybaveni češtinou na úrovni B2 – C1, která by jim měla umožnit už téměř bezchybný písemný projev.

Na základě poznatků z chybové analýzy daných testů lze také usoudit, že ruština je natolik podobná českému jazyku, že se jí cizinci často nechali ovlivnit k užití česky nesprávných tvarů, které vycházejí právě z ruštiny. U anglicky



mluvících cizinců se vyskytují chyby spíše obecného rázu, takové, které se objevují ve většině písemných projevů cizinců při učení se druhému jazyku.

## 11. POUŽITÁ LITERATURA

ERDOĞAN, Vacide. *Contribution of Error Analysis to Foreign Language Teaching*. Mersin University Journal of the Faculty of Education, 2005.

HNÁTKOVÁ, Milena; JELÍNEK, Tomáš; PETKEVIČ, Vladimír. *Klasifikace a typologie chyb ve vstupních textech a koncepcí značkování chybných textů* [online]. c.2009 [cit. 2011-03-25]. Dostupné z: <[http://www.c2j.cz/attachments/075\\_Hnatkova-Jelinek-Petkevic\\_Chyby.pdf](http://www.c2j.cz/attachments/075_Hnatkova-Jelinek-Petkevic_Chyby.pdf)>.

HRDLIČKA, Milan. *Kapitoly o češtině jako cizím jazyku*. Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta pedagogická, 2010.

HRDLIČKA, Milan. *Cizí jazyk čeština*. Praha : ISV, 2002.

CHODĚRA, Radomír. *Didaktika cizích jazyků: Úvod do vědního oboru*. Praha : Academia, 2006.

GREPL, Miroslav; HLADKÁ Zdeňka; KARLÍK, Petr a kol. *Příruční mluvnice češtiny*. Praha : Lidové noviny, 2003.

ŠKODOVÁ, Svatava. *Možnosti zachycení chyb v tzv. žákovských korpusech*. Technická univerzita v Liberci, Eurolingua & Eurolitteraria, 2009.

TRNKOVÁ, Marie. *Cvičení z české mluvnice pro cizince*. Praha : ISV nakladatelství, 1998.

## **12. SEZNAM PŘÍLOH**

Příloha č. 1 - Společné referenční úrovně: sebehodnocení, I. část ([www.msmt.cz](http://www.msmt.cz))

Příloha č. 2 – Společné referenční úrovně: sebehodnocení, II. část  
([www.msmt.cz](http://www.msmt.cz))

Příloha č. 3 – Zadání testu pro cizince s češtinou na úrovni B2 – C1

Příloha č. 4 – Testy vyplněné cizinci s prvním jazykem anglickým / ruským

Příloha č. 5 – Analýza chyb z testů

Příloha č. 1 - Společné referenční úrovně: sebehodnocení, I. část (www.msmt.cz)

		A1	A2	B1
Porozumění	Poslech	Rozumím známým slovům a zcela základním frázím týkajícím se mé osoby, mé rodiny a bezprostředního konkrétního okolí, pokud lidé hovoří pomalu a zřetelně.	Rozumím frázím a nejběžnější slovní zásobě vztahující se k oblastem, které se mě bezprostředně týkají (např. základní informace o mně a mé rodině, o nakupování, místopisu, zaměstnání). Dokážu pochopit smysl krátkých jasných, jednoduchých zpráv a hlášení.	Rozumím hlavním myšlenkám vysloveným spisovným jazykem o běžných tématech, se kterými se setkávám v práci, ve škole, ve volném čase atd. Rozumím smyslu mnoha rozhlasových a televizních programů týkajících se současných událostí nebo témat souvisejících s oblastmi mého osobního či pracovního zájmu, pokud jsou vysloveny poměrně pomalu a zřetelně.
	Čtení	Rozumím známým jménům, slovům a velmi jednoduchým větám, například na vývěškách, plakátech nebo v katalozích.	Umím číst krátké jednoduché texty. Umím vyhledat konkrétní předvídatelné informace v jednoduchých každodenních materiálech, např. v inzerátech, prospektech, jídelních lístcích a jízdních řádech. Rozumím krátkým jednoduchým osobním dopisům.	Rozumím textům, které obsahují slovní zásobu často užívanou v každodenním životě nebo které se vztahují k mé práci. Rozumím popisům událostí, pocitů a přání v osobních dopisech.
Mluvení	Ústní interakce	Umím se jednoduchým způsobem domluvit, je-li můj partner ochoten zopakovat pomaleji svou výpověď nebo ji přeformulovat a pomoci mi formulovat, co se snažím říci. Umím klást jednoduché otázky a na podobné otázky odpovídat, pokud se týkají mých základních potřeb nebo jde-li o věci, jež jsou mi důvěrně známé.	Umím komunikovat v jednoduchých běžných situacích vyžadujících jednoduchou přímou výměnu informací o známých tématech a činnostech. Zvládnou velmi krátkou společenskou konverzaci, i když obvykle nerozumím natolik, abych konverzaci sám/sama dokázal(a) udržet.	Umím si poradit s většinou situací, které mohou nastat při cestování v oblasti, kde se tímto jazykem mluví. Dokážu se bez přípravy zapojit do hovoru o tématech, která jsou mi známá, o něž se zajímám nebo která se týkají každodenního života (např. rodiny, koníčků, práce, cestování a aktuálních událostí).
	Samostatný ústní projev	Umím jednoduchými frázemi a větami popsat místo, kde žiji, a lidi, které znám.	Umím použít řadu frází a vět, abych jednoduchým způsobem popsal(a) vlastní rodinu a další lidi, životní podmínky, dosažené vzdělání a své současné nebo předchozí zaměstnání.	Umím jednoduchým způsobem spojovat fráze, abych popsal(a) události a své zážitky, sny, naděje a cíle. Umím stručně odůvodnit a vysvětlit své názory a plány. Umím vyprávět příběh nebo přiblížit obsah knihy či filmu a vyličit své reakce.
Psaní	Písemný projev	Umím napsat stručný jednoduchý text na pohlednici, například pozdrav z dovolené. Umím vyplnit formuláře obsahující osobní údaje, například své jméno, národnost a adresu při přihlašování v hotelu.	Umím napsat krátké jednoduché poznámky a zprávy týkající se mých základních potřeb. Umím napsat velmi jednoduchý osobní dopis, například poděkování.	Umím napsat jednoduché souvislé texty na témata, která dobře znám nebo která mě osobně zajímají. Umím psát osobní dopisy popisující zážitky a dojmy.

Příloha č. 2 – Společné referenční úrovně: sebehodnocení, II. část  
(www.msmt.cz)

		B2	C1	C2
Porozumění	Poslech	Rozumím delším promluvám a přednáškám a dokážu sledovat i složitou výměnu názorů, pokud téma dostatečně znám. Rozumím většině televizních zpráv a programů týkajících se aktuálních témat. Rozumím většině filmů ve spisovném jazyce.	Rozumím dlouhým složitým textům, a to jak faktografickým, tak beletristickým, a jsem schopen/schopna ocenit rozdíly v jejich stylu. Rozumím odborným článkům a delším technickým instrukcím, a to i tehdy, když se nevztahují k mému oboru.	Bez potíží rozumím jakémukoli druhu mluveného projevu, živého či vysílaného. Pokud mám trochu času zvyknout si na specifické rysy výslovnosti rodilého mluvčího, nemám potíže porozumět ani tehdy, mluví-li rychle.
	Čtení	Rozumím článkům a zprávám zabývajícím se současnými problémy, v nichž autoři zauímají konkrétní postoje či stanoviska. Rozumím textům současné prózy.	Rozumím dlouhým složitým textům, a to jak faktografickým, tak beletristickým, a jsem schopen/schopna ocenit rozdíly v jejich stylu. Rozumím odborným článkům a delším technickým instrukcím, a to i tehdy, když se nevztahují k mému oboru.	Snadno čtu všechny formy písemného projevu, včetně abstraktních textů náročných svou stavbou i jazykem, jako jsou např. příručky, odborné články a krásná literatura.
Mluvení	Ústní interakce	Dokážu se účastnit rozhovoru natolik plynule a spontánně, že mohu vést běžný rozhovor s rodilými mluvčími. Dokážu se aktivně zapojit do diskuse o známých tématech, vysvětlovat a obhajovat své názory.	Umím se vyjadřovat plynule a pohotově bez příliš zjevného hledání výrazů. Umím používat jazyk pružně a efektivně pro společenské a pracovní účely. Umím přesně formulovat své myšlenky a názory a vhodně navazovat na příspěvky ostatních mluvčích.	Dokážu se zapojit do jakékoli konverzace nebo diskuse. Znáám dobře idiomatické a hovorové výrazy. Umím se plynule vyjadřovat a přesně sdělovat jemnější významové odstíny. Narazím-li při vyjadřování na nějaký problém, dokážu svou výpověď přeformulovat tak, že to ostatní ani nepostřehnou.
	Samostatný ústní projev	Dokážu se srozumitelně a podrobně vyjadřovat k široké škále témat, která se vztahují k oblasti mého zájmu. Umím vysvětlit své stanovisko k aktuálním otázkám a uvést výhody a nevýhody různých řešení.	Umím jasně a podrobně popsat složitá témata, rozšiřovat je o témata vedlejší, rozvíjet konkrétní body a zakončit svou řeč vhodným závěrem.	Umím podat jasný plynulý popis nebo zdůvodnění stylem vhodným pro daný kontext a opírajícím se o efektivní logickou strukturu, která pomáhá posluchači všimnout si důležitých bodů a zapamatovat si je.
Psaní	Písemný projev	Umím napsat srozumitelné podrobné texty na širokou škálu témat souvisejících s mými zájmy. Umím napsat pojednání nebo zprávy, předávat informace, obhajovat nebo vyvracet určitý názor. V dopise dovedu zdůraznit, čím jsou pro mne události a zážitky osobně důležité.	Umím se jasně vyjádřit, dobře uspořádat text a podrobně vysvětlit svá stanoviska. Umím psát podrobné dopisy, pojednání nebo zprávy o složitých tématech a zdůraznit to, co považuji za nejdůležitější. Umím zvolit styl textu podle toho, jakému typu čtenáře je určen.	Umím napsat jasný plynulý text vhodným stylem. Dokážu napsat složité dopisy, zprávy nebo články a vystavět text logicky tak, aby pomáhal čtenáři všimnout si důležitých bodů a zapamatovat si je. Umím psát resumé a recenze odborných nebo literárních prací.

Příloha č. 3 – Zadání testu pro cizince s češtinou na úrovni B2 – C1

TEST PRO NERODILÉ MLUVČÍ S PRVNÍM JAZYKEM RUSKÝM / ANGLICKÝM  
S ČEŠTINOU NA ÚROVNI B2 – C1

**1. Doplňte „se“ nebo „si“, kde je to nutné nebo možné.**

Koho \_\_\_\_ na to zeptáš? Mluvili jsme \_\_\_\_ o počasí. Nepřemýšlel jsem \_\_\_\_ o tom. Dívá \_\_\_\_ do zrcadla. Vypadal \_\_\_\_ trochu unaveně. Vzpomněl jsem \_\_\_\_ na to pozdě. Trvalo \_\_\_\_ to moc dlouho. Spokojeně \_\_\_\_ usmívá. Zítra \_\_\_\_ budeme pokračovat. Na ten rámus jsme \_\_\_\_ už zvykli. Vyprávěl \_\_\_\_ nám o té události? Proč jste \_\_\_\_ mu smáli? Do stromu \_\_\_\_ uhodil blesk. Najednou \_\_\_\_ plácl do čela. Chybí \_\_\_\_ mi jedno číslo časopisu. Za všechny ty zločiny \_\_\_\_ bude odpovídat. Posadil \_\_\_\_ se mnou do jedné lavice.

**2. Převeďte do množného čísla.**

Seznámil se s přítelovou sestrou.  
Půjčím si otcův slovník.  
Ze sousedčina psa jsem už zoufalý.  
Musím hlídat dědečkovu kotě.  
Honzův známý tu má knihu.  
Štěně si hrálo s Fandovým deštníkem.  
Ten člověk je proti němu ubohý.  
Antický bůh jednal jako člověk.  
Pod kamenem byl droboučký brouček.  
Očištěné ovoce jsme sušili na plechu.

**3. Výrazy v závorkách dejte do správných pádů, popřípadě doplňte i vhodnou předložku.**

Při (řeč) se pořád otáčel. Vůči (babička) ses nezachoval nejlépe. Pokládali ho (zločinec). Vytáhni ten koberec zpod (skříň). Zastavil jsem se u (známí). Láhev je plná až po (hrdlo). Rozkazy pro (ty) neplatí? Lidé se za (on) ohlíželi. Povýšili ho (vedoucí pobočky). Neměli pro (on) pochopení. Nevím, jestli se to pro (já) hodí. Čas pracuje pro (oni). Pro (my) to není důležité. Zítra klesnou teploty (minimum). Kdo (ty) to dovolil? Spokojí se i (málo). Dívali se (já) dost divně. Tohle písmo se (moje) liší. Vdala se (můj bratr). Musíš to ohlásit (správce). Okna zářila (čistota). Včera se doma (ty) sháněl kamarád. Přihlédli jsme (různé okolnosti). Vypořádal se (jeho odpůrci).

#### 4. Příslovce dejte do 2. nebo 3. stupně.

K večeru bude *chladno*. Další příklady vypočítal *lehce*. Cesta tu klesá *prudce*. Dnes se vrátím *brzy*. Pole vypadají *uboze*. Zítra zůstanu v práci *dlouho*. Zkus vylézt *vysoko*. Cítí se tam *dobře*. Udělalo se mu zle. Ráno prý bude *oblačno*. Jeho výsledky jsou *špatné*. Stáli jsme tak *blízko*.

#### 5. Doplňte vhodné spojky.

Neudělám to, \_\_\_\_\_ bych mohl. Nejedl, \_\_\_\_\_ měl hlad. Ostatní jsou nemocní, \_\_\_\_\_ to musím udělat sám. Choval se k nim zdvořile, \_\_\_\_\_ ho zdržovali. Už jsou to dva měsíce, \_\_\_\_\_ tu byl naposled. Honem se ho zeptej, \_\_\_\_\_ tady je. Ochrtěl tak, \_\_\_\_\_ nemůže ani mluvit. Radši to opravím, \_\_\_\_\_ mám na to náladu. \_\_\_\_\_ jsem tu knihu přinesl, už mi ji začali brát.

#### 6. Doplňte vhodný tvar osobního zájmena „já“.

Budeš se \_\_\_\_\_ ještě někdy mluvit? Nesmíte tam jít beze \_\_\_\_\_. Už jste o \_\_\_\_\_ jistě slyšel. Řekli \_\_\_\_\_ to. On tam byl se \_\_\_\_\_. Bylo to koupeno pro \_\_\_\_\_. Na to se \_\_\_\_\_ radši ani nezeptal. Včera \_\_\_\_\_ Pavel potkal. On přišel až po \_\_\_\_\_. Pamatuješ si na \_\_\_\_\_? Kdy ke \_\_\_\_\_ přijdete na návštěvu?

#### 7. Označené výrazy nahrad'te zájmeny a celou větu přepište tak, aby bylo zřejmé, že označený výraz vychází již z kontextu. Pozor na slovosled!

*Petra* jsem potkal včera.

Máš zatelefonovat *sestře*.

*S přáteli* se sejdu dnes večer.

U *sousedů* jsem již dlouho nebyl.

Proč to chceš půjčit zrovna *Vaškovi*?

Na *kolegy* se díval rozpačitě.

Kromě *sestry* to nikdo neví.

*Dědečka* trápila starost o *vnuka*.

Přišel jsem chvíli před *tím člověkem*.

Na *ostatní* jsme počkali.

larosiau

1. Doplňte „se“ nebo „si“, kde je to nutné nebo možné.

Koho je na to zeptáš? Mluvili jsme je o počasí. Nepřemýšlel jsem o tom. Dívá se do zrcadla. Vypadal je trochu unaveně. Vzpomněl jsem si na to pozdě. Trvalo mi to moc dlouho. Spokojeně si usmívá. Zítřka my budeme pokračovat. Na ten rámus jsme si už zvykli. Vyprávěl mi nám o té události? Proč jste si mu smáli? Do stromu se uhodil blesk. Najednou se plácl do čela. Chybí mi jedno číslo časopisu. Za všechny ty zločiny si bude odpovídat. Posadil se se mnou do jedné lavice.

Seznámil se s přítelovou sestrou. Seznámili se s přítelovými sestrami  
Půjčím si otcův slovník. Půjčíme si otcově slovníky  
Ze sousedčina psa jsem už zoufalý. Ze sousedčevich psu jsem už zoufalý  
Musím hlídat dědečkovu kotě. Musíme hlídat dědečkovými koty  
Honzův známý tu má knihu. Honzově známí tu mají knihy  
Štěně si hrálo s Fandovým deštníkem. Štěně se hrálo s Fandovými deštníčkami  
Ten člověk je proti němu ubohý. Tě lidí je proti němu ubohými  
Antický bůh jednal jako člověk. Antické bůhy jednaly se jako lidi  
Pod kamenem byl droboučký brouček. Pod kamenem byli drobounkové brouč  
Očištěné ovoce jsme sušili na plechu. Očištěný ovoci jsme sušili na pleše

řete (řeč) se pořád otáčel. Vůči (babička) ses nezachoval nejlépe. Pokládali ho (zločinec). Vytáhni ten koberec zpod (skříně). Zastavil jsem se u (známí). Láhev je plná až po (hrdlo). Rozkazy pro (ty) neplatí. Lidé se za (on) ohlíželi. Povýšili ho (vedoucí pobočky). Neměli pro (něho) pochopení. Nevím, jestli se to pro (já) hodí. Čas pracuje pro (oni). Pro (my) to není důležité. Zítra klesnou teploty (minimum). Kdo (ty) to dovolil? Spokojí se i (málo). Dávali se (já) dost divně. Tohle písmo



<sup>mi</sup> se (moje) liší. <sup>moje bratru</sup> Vdala se (můj bratr). Musíš to ohlásit <sup>správce</sup> (správce). Okna zářila <sup>načisto</sup> (čistota). Včera se <sup>do tebe</sup> doma (ty) sháněl kamarád. Přihlédli jsme <sup>různím okolnostem</sup> (různé okolnosti). Vypořádal se <sup>o jeho odpůrci</sup> (jeho odpůrci).

#### 4. Příslovce dejte do 2. nebo 3. stupně.

K večeru bude <sup>chladišně</sup> chladno. Další příklady vypočítal <sup>lehce</sup> lehce. Cesta tu klesá <sup>prudce</sup> prudce. Dnes se vrátím <sup>nejbezděj</sup> brzy.  
Pole vypadají <sup>ubohě</sup> uboze. Zítra zůstanu v práci <sup>dlouze</sup> dlouho. Zkus vylézt <sup>výšše</sup> vysoko. Cítí se tam <sup>lepší</sup> dobře. Udělalo se mu <sup>zlejší</sup> zle. Ráno prý bude <sup>oblačněji</sup> oblačno. Jeho výsledky jsou <sup>špatněji</sup> špatné. Stáli jsme tak <sup>blíže</sup> blízko.

#### 5. Doplňte vhodné spojky.

Neudělám to, ale bych mohl. Nejedl, ~~proto~~ měl hlad. Ostatní jsou nemocní, pak to musím udělat sám. Choval se k nim zdvořile, proto ho zdržovali. Už jsou to dva měsíce, co tu byl naposled. Honem se ho zeptej, co tady je. Ochraptl tak, že nemůže ani mluvit. Radši to opravím, než mám na to náladu. Tak jsem tu knihu přinesl, už mi ji začali brát.

#### 6. Doplňte vhodný tvar osobního zájmena „já“.

Budeš se mnou ještě někdy mluvit? Nesmíte tam jít beze mne. Už jste o mě jistě slyšel. Řekli mi to. On tam byl se mnou. Bylo to koupeno pro mě. Na to se mne radši ani nezeptal. Včera mi Pavel potkal. On přišel až po mne. Pamatuješ si na mne? Kdy ke mě přijdete na návštěvu?

#### 7. Označené výrazy nahraďte zájmeny a celou větu přepište tak, aby bylo zřejmé, že označený výraz vychází již z kontextu. Pozor na slovosled!

Petra jsem potkal včera. *Včera jsem potkal Petra ji.*  
Máš zatelefonovat sestře. *Máš zatelefonovat ní.*  
S přáteli se sejdu dnes večer. *Dnes večer se sejdu s ní.*  
U sousedů jsem již dlouho nebyl. *Už dlouho nebyl jsem u něho.*  
Proč to chceš půjčit zrovna Vaškovi? *Proč jemu chceš zrovna půjčit to?*  
Na kolegy se díval rozpačitě. *Díval se na něho rozpačitě*  
Kromě sestry to nikdo neví. *Nikdo to neví kromě ní*  
Dědečka trápila starost o vnuka. *On trápil starost o ním*  
Přišel jsem chvíli před tím člověkem. *Přišel jsem chvíli před ním*  
Na ostatní jsme počkali. *Počkali jsme na nich.*

Maryna

TEST PRO NERODILÉ MLUVČÍ S PRVNÍM JAZYKEM RUSKÝM / ANGLICKÝM  
S ČEŠTINOU NA ÚROVNI B2 – C1

1. Doplňte „se“ nebo „si“, kde je to nutné nebo možné.

Koho se na to zeptáš? Mluvili jsme X o počasí. Nepřemýšlel jsem X o tom. Dívá se do zrcadla. Vypadal X trochu unaveně. Vzpomněl jsem X na to pozdě. Trvalo X to moc dlouho. Spokojeně se usmívá. Zítra X budeme pokračovat. Na ten rámus jsme X už zvykli. Vyprávěl si nám o té události? Proč jste X mu smáli? Do stromu X uhodil blesk. Najednou si plácl do čela. Chybí X mi jedno číslo časopisu. Za všechny ty zločiny X bude odpovídat. Posadil se se mnou do jedné lavice.

2. Převeďte do množného čísla.

Seznámil se s přítelovou sestrou. *Seznámili jsme se s přítelovými sestrami.*  
Půjčím si otcův slovník. *Půjčíme si otcově slovníky.*  
Ze sousedčina psa jsem už zoufalý. *Ze sousedčiných psů jsem už zoufalý.*  
Musím hlídat dědečkovu kotě. *Musíme hlídat dědečkových kotě.*  
Honzův známý tu má knihu. *Honzové známé tu mají knihy.*  
Štěně si hrálo s Fandovým deštníkem. *Šteňata si hrály s Fandovými deštníky.*  
Ten člověk je proti němu ubohý. *Ty lidi jsou proti nim ubohé.*  
Antický bůh jednal jako člověk. *Antické bohy jednali jako lidi.*  
Pod kamenem byl droboučký brouček. *Pod kameny byly droboučkové broučky.*  
Očištěné ovoce jsme sušili na plechu. *Očištěné ovoce jsme sušili na pleších.*

3. Výrazy v závorkách dejte do správných pádů, popřípadě doplňte i vhodnou předložku.

Při (řeč) <sup>řeči</sup> se pořád otáčel. Vůči (babička) <sup>babičce</sup> ses nezachoval nejlépe. Pokládali ho (zločinec) <sup>za zločince</sup>. Vytáhni ten koberec zpod (skříň) <sup>skříně</sup>. Zastavil jsem se u (známí) <sup>známí</sup>. Láhev je plná až po (hrdlo) <sup>hrdlo</sup>. Rozkazy pro (ty) <sup>tych</sup> neplatí? Lidé se za (on) <sup>nim</sup> ohlíželi. Povýšili ho (vedoucí pobočky) <sup>do vedoucího pobočky</sup>. Neměli pro (on) <sup>nej</sup> pochopení. Nevím, jestli se to pro (já) <sup>mě</sup> hodí. Čas pracuje pro (oni) <sup>nich</sup>. Pro (my) <sup>mě</sup> to není důležité. Zítra klesnou teploty (minimum) <sup>pod minimum</sup>. Kdo (ty) <sup>tě</sup> to dovolil? Spokojí se i (málo) <sup>máлым</sup>. Dívali se (já) <sup>na mě</sup> dost divně. Tohle písmo

<sup>mému</sup> se (moje) liší. <sup>mému bratru</sup> Vdala se (můj bratr). <sup>správci</sup> Musíš to ohlásit (správce). <sup>čistota</sup> Okna zářila (čistota). <sup>tebe</sup> Včera se <sup>různé okolnosti</sup> doma (ty) sháněl kamarád. <sup>jeho odpůrci</sup> Přihlédli jsme (různé okolnosti). Vypořádal se (jeho odpůrci).

#### 4. Příslovce dejte do 2. nebo 3. stupně.

K večeru bude <sup>chladněji</sup> chladno. Další příklady vypočítal <sup>lehče</sup> lehce. Cesta tu klesá <sup>prudčeji</sup> prudce. Dnes se vrátím <sup>dříve</sup> brzy.  
Pole vypadají <sup>ubozeji</sup> uboze. Zítra zůstanu v práci <sup>dlouze</sup> dlouho. Zkus vylézt <sup>nejvýš</sup> vysoko. Cítí se tam <sup>lépe</sup> dobře. Udělalo se mu <sup>lepší</sup> zle. Ráno prý bude <sup>oblačněji</sup> oblačno. Jeho výsledky jsou <sup>nejhorší</sup> špatné. Stáli jsme tak <sup>nejblíže</sup> blízko.

#### 5. Doplňte vhodné spojky.

Neudělám to, <sup>i kdyby</sup> bych mohl. Nejedl, <sup>protože</sup> měl hlad. Ostatní jsou nemocní, <sup>proto</sup> to musím udělat sám. Choval se k nim zdvořile, <sup>protože</sup> ho zdržovali. Už jsou to dva měsíce, <sup>kdy</sup> tu byl naposled. Honem se ho zeptej, <sup>co</sup> tady je. Ochraptl tak, <sup>že</sup> nemůže ani mluvit. Radši to opravím, <sup>protože</sup> mám na to náladu. <sup>Až</sup> jsem tu knihu přinesl, už mi ji začali brát.

#### 6. Doplňte vhodný tvar osobního zájmena „já“.

Budeš se mnou ještě někdy mluvit? Nesmíte tam jít beze mne. Už jste o mě jistě slyšel. Řekli mě to. On tam byl se mnou. Bylo to koupeno pro mě. Na to se mě radši ani nezeptal. Včera mě Pavel potkal. On přišel až po mne. Pamatuješ si na mě? Kdy ke mě přijdete na návštěvu?

#### 7. Označené výrazy nahrad'te zájmeny a celou větu přepište tak, aby bylo zřejmé, že označený výraz vychází již z kontextu. Pozor na slovosled!

Petra jsem potkal včera. *Potkal jsem ho včera.*  
Máš zatelefonovat sestře. *máš zatelefonovat jí.*  
S přáteli se sejdu dnes večer. *sejdu se s nimi dnes večer.*  
U sousedů jsem již dlouho nebyl. *U nich jsem již dlouho nebyl.*  
Proč to chceš půjčit zrovna Vaškovi? *Proč to chceš půjčit zrovna jemu?*  
Na kolegy se díval rozpačitě. *Díval se na nich rozpačitě.*  
Kromě sestry to nikdo neví. *nikdo kromě ní to neví.*  
Dědečka trápila starost o vnuka. *Jeho trápila starost o něj.*  
Přišel jsem chvíli před tím člověkem. *Přišel jsem chvíli před ním.*  
Na ostatní jsme počkali. *Jsem na nich počkali.*

Charlotte J.

TEST PRO NERODILÉ MLUVČÍ S PRVNÍM JAZYKEM RUSKÝM / ANGLICKÝM  
S ČEŠTINOU NA ÚROVNI B2 - C1

1. Doplňte „se“ nebo „si“, kde je to nutné nebo možné.

Koho se na to zeptáš? Mluvili jsme o počasí. Nepřemýšlel jsem o tom. Dívá se do zrcadla. Vypadal trochu unaveně. Vzpomněl jsem si na to pozdě. Trvalo to moc dlouho. Spokojeně se usmívá. Zítra si budeme pokračovat. Na ten rámus jsme se už zvykli. Vyprávěl nám o té události? Proč jste mu smáli? Do stromu se uhodil blesk. Najednou si plácl do čela. Chybí mi jedno číslo časopisu. Za všechny ty zločiny si bude odpovídat. Posadil se se mnou do jedné lavice.

2. Převeďte do množného čísla.

Seznámil se s přítelovou sestrou.

Půjčím si otcův slovník.

Ze sousedčina psa jsem už zoufalý.

Musím hlídat dědečkovo kotě.

Honzův známý tu má knihu.

Štěně si hrálo s Fandovým deštníkem.

Ten člověk je proti němu ubohý.

Antický bůh jednal jako člověk.

Pod kamenem byl droboučký brouček.

Očištěné ovoce jsme sušili na plechu.

Seznámili se sprítelovými sestrami.

Půjčíme si otcovy slovníky.

Ze sousedčinih psů jsme už zoufalí.

Musíme hlídat dědečkovy kotěte.

Honzovi známý tu mají knihy.

Štěněta si hráli s Fandovými deštníky.

Ty lidé jsou proti nim ubozí.

Antičtí bohé jednali jako lidé.

Pod kamenem byli droboučcí broučci.

Očištěné ovoce jsme sušili na plechách.

3. Výrazy v závorkách dejte do správných pádů, popřípadě doplňte i vhodnou předložku.

Při (řeč) se pořád otáčel. Vůči (babička) ses nezachoval nejlépe. Pokládali ho (zločinec). Vytáhni

ten koberec zpod (skříň). Zastavil jsem se u (známí). Láhev je plná až po (hrdlo). Rozkazy pro

(ty) neplatí? Lidé se za (on) ohlíželi. Povýšili ho (vedoucí pobočky). Neměli pro (on) pochopení.

Nevím, jestli se to pro (já) hodí. Čas pracuje pro (oni). Pro (my) to není důležité. Zítra klesnou

teploty (minimum). Kdo (ty) to dovolil? Spokojí se i (málo). Dávali se (já) dost divně. Tohle písmo

~~synem bratrem~~ <sup>synem bratrem</sup>  
~~synem bratrem~~ <sup>synem bratrem</sup>  
 se (moje) liší. Vdala se (můj bratr). Musíš to ohlásit (správce). Okna zářila (čistota). Včera se  
 doma (ty) sháněl kamarád. Přihlédli jsme (různé okolnosti). Vypořádal se (jeho odpůrci).

#### 4. Příslovce dejte do 2. nebo 3. stupně.

<sup>chladněji</sup> K večeru bude <sup>chladněji</sup> chladno. Další příklady vypočítal <sup>lehce</sup> lehce. Cesta tu klesá <sup>prudce</sup> prudce. Dnes se vrátím <sup>brzy</sup> brzy.  
<sup>ubožeji</sup> Pole vypadají <sup>ubožeji</sup> uboze. Zítřka zůstanu v práci <sup>dlouho</sup> dlouho. Zkus vylézt <sup>vysoko</sup> vysoko. Cítí se tam <sup>dobře</sup> dobře. Udělalo  
 se mu <sup>zle</sup> zle. Ráno prý bude <sup>oblačno</sup> oblačno. Jeho výsledky jsou <sup>špatné</sup> špatné. Stáli jsme tak <sup>blízko</sup> blízko.

#### 5. Doplňte vhodné spojky.

Neudělám to, <sup>aniž</sup> bych mohl. Nejedl, <sup>i kdyby</sup> měl hlad. Ostatní jsou nemocní, <sup>tak</sup> to musím  
 udělat sám. Choval se k nim zdvořile, <sup>přitom</sup> ho zdržovali. Už jsou to dva měsíce, <sup>co</sup> tu byl  
 naposled. Honem se ho zeptej, <sup>už</sup> tady je. Ochrtěl tak, <sup>pokud</sup> nemůže ani mluvit. Radši to  
 opravím, <sup>co kdyby</sup> mám na to náladu. <sup>když</sup> jsem tu knihu přinesl, už mi ji začali brát.

#### 6. Doplňte vhodný tvar osobního zájmena „já“.

Bude se <sup>mnoh</sup> ještě někdy mluvit? Nesmíte tam jít beze <sup>mě</sup> mě. Už jste o <sup>mě</sup> jistě slyšel. Řekli <sup>mne</sup>  
 to. On tam byl se <sup>mnoh</sup>. Bylo to koupeno pro <sup>mě</sup> mě. Na to se <sup>mne</sup> radši ani nezeptal. Včera <sup>mě</sup>  
 Pavel potkal. On přišel až po <sup>mne</sup> mě. Pamatuješ si na <sup>mě</sup> mě? Kdy ke <sup>mne</sup> mě přijdete na návštěvu?

#### 7. Označené výrazy nahraďte zájmeny a celou větu přepište tak, aby bylo zřejmé, že označený výraz vychází již z kontextu. Pozor na slovosled!

Petra jsem potkal včera. <sup>Jsem ho potkal včera</sup>  
 Máš zatelefonovat sestře. <sup>Máš ji telefonovat</sup>  
 S přáteli se sejdu dnes večer. <sup>Sejdu se s nimi dnes večer</sup>  
 U sousedů jsem již dlouho nebyl. <sup>Jsem u nich již dlouho nebyl</sup>  
 Proč to chceš půjčit zrovna Vaškovi? <sup>Proč .... zrovna jemu?</sup>  
 Na kolegy se díval rozpačitě. <sup>Díval se na ně rozpačitě</sup>  
 Kromě sestry to nikdo neví. <sup>To nikdo kromě její neví</sup>  
 Dědečka trápila starost o vnuka. <sup>Trápila jeho starost o něm. (??)</sup>  
 Přišel jsem chvilku před tím člověkem. <sup>Přišel jsem chvilku před ním</sup>  
 Na ostatní jsme počkali. <sup>Jsmo počkali na nich</sup>

Richard

TEST PRO NERODILÉ MLUVČÍ S PRVNÍM JAZYKEM RUSKÝM / ANGLICKÝM  
S ČEŠTINOU NA ÚROVNI B2 – C1

1. Doplňte „se“ nebo „si“, kde je to nutné nebo možné.

Koho \_\_\_ na to zeptáš? Mluvili jsme \_\_\_ o počasí. Nepřemýšlel jsem se o tom. Dívá se do zrcadla. Vypadal si trochu unaveně. Vzpomněl jsem si na to pozdě. Trvalo \_\_\_ to moc dlouho. Spokojeně se usmívá. Zítra \_\_\_ budeme pokračovat. Na ten rámus jsme \_\_\_ už zvykli. Vyprávěl \_\_\_ nám o té události? Proč jste se mu smáli? Do stromu se uhodil blesk. Najednou se plácl do čela. Chybí se mi jedno číslo časopisu. Za všechny ty zločiny se bude odpovídat. Posadil si se mnou do jedné lavice.

2. Převeďte do množného čísla.

Seznámil se s přítelovou sestrou. Seznámili jsme se s přítelými sestrami.  
Půjčím si otcův slovník. Půjčili jsme si otcovi slovníky.  
Ze sousedčina psa jsem už zoufalý. Ze sousedčiných psů jsme už zoufalý.  
Musím hlídat dědečkovu kotě. Musíme hlídat dědečkovy koťátkami.  
Honzův známý tu má knihu. Honzův známý má tyto knihy.  
Štěně si hrálo s fandovým deštníkem. Štěněta si hrála s fandovým deštníkem.  
Ten člověk je proti němu ubohý. Ti lidé jsou proti jemu ubohý.  
Antický bůh jednal jako člověk. Antické bohové jednali jako lidé.  
Pod kamenem byl droboučký brouček. Pod kameny byly droboučkové broučky.  
Očištěné ovoce jsme sušili na plechu. Očištěné ovoce jsme sušili na plechy.

3. Výrazy v závorkách dejte do správných pádů, popřípadě doplňte i vhodnou předložku.

Při (řeč) se pořád otáčel. Vůči (babička) ses nezachoval nejlépe. Pokládali ho (zločinec). Vytáhni ten koberec zpod (skříň). Zastavil jsem se u (známí). Láhev je plná až po (hrdlo). Rozkazy pro (ty) neplatí? Lidé se za (on) ohlíželi. Povýšili ho (vedoucí pobočky). Neměli pro (on) pochopení. Nevím, jestli se to pro (já) hodí. Čas pracuje pro (oni). Pro (my) to není důležité. Zítra klesnou teploty (minimum). Kdo (ty) to dovolil? Spokojí se i (málo). Dívali se (já) dost divně. Tohle písmo

<sup>mým</sup> se (moje) liší. <sup>můj bratr</sup> Vdala se (můj bratr). Musíš to ohlásit (<sup>správce</sup> správce). Okna zářila (<sup>čistota</sup> čistota). Včera se doma (<sup>ty</sup> ty) sháněl kamarád. Přihlédl jsme (různé okolnosti). Vypořádal se (<sup>jeho odpůrci</sup> jeho odpůrci).

#### 4. Příslovce dejte do 2. nebo 3. stupně.

K večeru bude <sup>chladnější</sup> chladno. Další příklady vypočítal <sup>lehčeji</sup> lehce. Cesta tu klesá <sup>prudče</sup> prudce. Dnes se vrátím <sup>dříve</sup> brzy. Pole vypadají <sup>uboze</sup> uboze. Zítřka zůstanu v práci <sup>delší</sup> dlouho. Zkus vylézt <sup>výš</sup> vysoko. Cítí se tam <sup>lépe</sup> dobře. Udělalo se mu <sup>horš</sup> zle. Ráno prý bude <sup>horší</sup> oblačno. Jeho výsledky jsou <sup>špatně</sup> špatné. Stáli jsme tak <sup>blízko</sup> blízko.

#### 5. Doplňte vhodné spojky.

Neudělám to, <sup>když</sup> bych mohl. Nejedl, <sup>když</sup> měl hlad. Ostatní jsou nemocní, <sup>proto</sup> to musím udělat sám. Choval se k nim zdvořile, <sup>když</sup> ho zdržovali. Už jsou to dva měsíce, <sup>než</sup> tu byl naposled. Honem se ho zeptej, <sup>pokud</sup> tady je. Ochrtěl tak, <sup>že</sup> nemůže ani mluvit. Radši to opravím, <sup>když</sup> mám na to náladu. <sup>když</sup> jsem tu knihu přinesl, už mi ji začali brát.

#### 6. Doplňte vhodný tvar osobního zájmena „já“.

Budeš se <sup>mnou</sup> ještě někdy mluvit? Nesmíte tam jít beze <sup>mnou</sup> ~~mnou~~. Už jste o <sup>mě</sup> ~~mě~~ jistě slyšel. Řekli <sup>mi</sup> ~~mi~~ to. On tam byl se <sup>mnou</sup> ~~mnou~~. Bylo to koupeno pro <sup>mě</sup> ~~mě~~. Na to se <sup>mi</sup> ~~mi~~ radši ani nezeptal. Včera <sup>mě</sup> ~~mě~~ Pavel potkal. On přišel až po <sup>mě</sup> ~~mě~~. Pamatuješ si na <sup>mě</sup> ~~mě~~? Kdy ke <sup>mně</sup> ~~mně~~ přijdete na návštěvu?

#### 7. Označené výrazy nahraďte zájmeny a celou větu přepište tak, aby bylo zřejmé, že označený výraz vychází již z kontextu. Pozor na slovosled!

Petra jsem potkal včera. <sup>Potkal jsem ho včera.</sup>  
Máš zatelefonovat sestře. <sup>Máš jí zavolat.</sup>  
S přáteli se sejdu dnes večer. <sup>Se sejdu s nimi dnes večer.</sup>  
U sousedů jsem již dlouho nebyl. <sup>Již dlouho jsem nebyl u něj.</sup>  
Proč to chceš půjčit zrovna Vaškovi? <sup>?</sup>  
Na kolegy se díval rozpačitě. <sup>Díval se na něj rozpačitě.</sup>  
Kromě sestry to nikdo neví. <sup>Neví nikdo kromě něj.</sup>  
Dědečka trápila starost o vnuka. <sup>Trápila mu starost o něj.</sup>  
Přišel jsem chvilku před tím člověkem. <sup>Přišel jsem chvilku před něj.</sup>  
Na ostatní jsme počkali. <sup>Počkali jsme na nich.</sup>

## Příloha č. 5 – Analýza chyb z testů

ANALÝZA CHYB Z TESTŮ

		KONKRÉTNÍ PŘÍKLADY CHYB ANGL. MLUV.	KONKRÉTNÍ PŘÍKLADY CHYB RUSKY MLUV.	
1) 1a)	A	ti <b>lídi</b>	ty <b>lídi</b>	
		ty lidé jsou <b>ubozi</b>	jako <b>lídi</b>	
		<b>antičti</b> bohe	cítím se tam <b>lepší</b>	
		<b>droboučci</b> broučci	cesta klesá <b>prudči</b>	
		povýšili ho do <b>vedouciho</b>	s <b>přítelovými</b> sestrami	
		bude <b>oblačneji</b>	ze sousedčevich <b>psu</b>	
		k večeru bude <b>chladnější</b>	Honzové známé tě <b>maji</b> knihy.	
		cítí se tam <b>lépé</b>	štěny se <b>hraly</b>	
		jeho výsledky jsou <b>horši</b>	lidé se za <b>nim</b> ohlíželi	
		před <b>nim</b>	pro <b>nej</b> pochopení	
		neměli pro <b>nej</b> pochopení	zastavil jsem se u <b>znamych</b>	
		Trápila mu starost o <b>nej</b> .	povýšili ho do <b>vedouciho</b>	
		<b>anticky</b> bůhovy	ráno bude <b>oblačneji</b>	
		pro <b>me</b> hodí	ráno bude <b>oblačneji</b>	
	B	<b>ikdyš</b> bych mohl	Vyprávěl <b>si</b> nám o té události?	
		<b>ikdyš</b> měl hlad	Vyprávěl <b>si</b> nám o té události?	
		<b>ikdyš</b> ho zdržovali		
		<b>kdyš</b> mám na to náladu		
		<b>kdyš</b> jsem tu knihu přinesl		
		Vypadal <b>si</b> trochu unaveně.		
		C	udělalo se mu <b>hůřš</b>	
			Honzovi <b>známý</b>	pro <b>mně</b> to není důležité
			na to se <b>mně</b> nezeptal	ke <b>mě</b> na návštěvu
			ze sousedčiny psi jsme už <b>zoufalý</b>	o <b>mě</b> slyšeli
	1b)	<b>o mě</b> slyšel	řekli <b>mě</b> to	
		přišel po <b>mě</b>	ke <b>mě</b> na návštěvu	
		ke <b>mne</b> přijedete	už jste o <b>mě</b> jistě slyšel	
			pod kameny <b>byly</b> droboučké broučky	
			antické bůhy <b>jednaly</b>	
		D	musíš to ohlásit <b>spráci</b>	
		E	<b>ikdyš</b> bych mohl	
			<b>ikdyš</b> měl hlad	
			<b>ikdyš</b> ho zdržovali	
		F	zpod <b>skříňi</b>	
			dnes se vrátím <b>drív</b>	
			ochraptěl tak, <b>ze</b> nemůže ani mluvit	
musíme hlídat dědečkovi <b>koťatkami</b>	<b>otcůve</b> slovníky			
2)	antičti <b>bohe</b> jednali jako lidé	ze <b>sousedčevich</b> psu		
	anticky <b>bůhovy</b> jednali jako lidi	<b>štěny</b> se hraly		
	spokojí se i s <b>málou</b>	musíme hlídat dědečkovými <b>koty</b>		
	vypořádal se jejima <b>odpurcima</b>	antické <b>bůhy</b> jednaly		
	mají <b>tyho</b> knihy	pod kamenem byli <b>droboučkové</b> broučky		
	při <b>řeče</b>	<b>tě</b> lidi		



3)	G	u <b>známího</b>	sušili na <b>pleše</b>
		pod <b>kamenými</b>	teploty klesnou na <b>minimumu</b>
		s <b>přítelými</b> sestrami	přihlédli jsme různim <b>okolnostim</b>
		cesta klesá <b>prudcejš</b>	s <b>přítelývými</b> sestrami
		cesta klesá <b>prudše</b>	tě lidi je <b>ubohými</b>
		pole vypadají <b>ubohejší</b>	při <b>řeče</b>
		udělalo se mu <b>zlejš</b>	s Fandovýmí <b>deštníkamy</b>
		vdala se s <b>mém bratrem</b>	rozkazy pro <b>tych</b> neplatí
			beze <b>mene</b>
			koupeno pro <b>mene</b>
			na to se <b>mene</b> nezeptal
			přišel až po <b>mene</b>
			nevím, jestli se to pro <b>mene</b> hodí
			pamatuješ si na <b>mene</b>
			vdala se <b>svemů</b> bratru
			Honzové známé <b>tě</b> mají knihy
			spokojí se i <b>malo</b>
			s <b>Fandovýmí</b> deštníkamy
			pole vypadají <b>ubozeji</b>
			dnes se vrátím <b>nejbrzděj</b>
			další příklady vypočítal <b>lehče</b>
			pole vypadají <b>ubohše</b>
			zůstanu v práci <b>dlouše</b>
			udělalo se mu <b>zlejší</b>
			stáli jsme tak <b>blížče</b>
			zkus vylézt <b>vyšše</b>
		vypořádal se <b>jejima</b> odpurcima	sušili na <b>pleších</b>
		vypořádal se s <b>jeho</b> odpůrci	<b>Honzové</b> známé
		jeho výsledky jsou <b>hůř</b>	<b>Honzové</b> známé
		k večeru bude <b>chladnější</b>	<b>otcové</b> slovníky
		pole vypadají <b>uboze (namísto "ubozeji" dle zadání)</b>	vdala se <b>svemů</b> bratru
		zůstanu v práci <b>delší</b>	vypořádal se s <b>jeho</b> odpůrci
		stáli jsme tak <b>blízko (namísto "blíž" nebo "nejblíž" dle zadání)</b>	vypořádal se <b>jeho</b> odpůrcovi
			okna zářila <b>načisto</b>
			spokojí se i s <b>malým.</b>
			k večeru bude <b>chladnější</b>
			další příklady vypočítal <b>lehčí</b>
			cesta klesá <b>prudčí</b>
			cesta klesá <b>prudčí</b>
			zůstanu v práci <b>dlouze</b>
			cítím se tam <b>lepší</b>
	H	ohlásit <b>správcema</b>	vypořádal se jeho <b>odpůrcovi</b>
		ti <b>lídi</b>	tě <b>lídi</b>
		jako <b>lídi</b>	<b>ty</b> <b>lídi</b>
		<b>ty</b> lidé	jako <b>lídi</b>
		příklady vypočítal <b>lehčejš</b>	jako <b>lídi</b>
		další příklady vypočítal <b>lehčejc</b>	<b>očištěny</b> ovoci
		Honzovi <b>známý</b>	<b>ty</b> <b>lídi</b>
		<b>ty</b> lidé	výsledky jsou <b>špatnější</b>
		<b>anticky</b> bůhovy	
		sejdu se s <b>nima</b>	
	I	Koho na to zeptáš?	Mluvili jsme <b>si</b> o počasí.
		Nepřemýšlel jsem <b>se</b> o tom.	Vypadal <b>se</b> trochu unaveně
		Zítra <b>si</b> budeme pokračovat.	Vzpomněl jsem na to pozdě.

4)		Na ten rámus jsme už zvykli.	Na ten rámus jsme už zvykli.
		Do stromu <b>se</b> uhodil blesk.	Na ten rámus jsme už zvykli.
		Do stromu <b>se</b> uhodil blesk.	Do stromu <b>se</b> uhodil blesk.
		Chybí <b>se</b> mi jedno číslo časopisu.	Chybí <b>se</b> mi jedno číslo časopisu.
		Na ten rámus jsme <b>se</b> už zvykli.	Proč jste mu smáli?
		Za všechny ty zločiny <b>si</b> bude odpovídat.	antické bůhy jednaly <b>se</b>
		Posadil <b>si</b> se mnou do jedné lavice.	Vzpomněl jsem <b>se</b> na to pozdě.
			Spokojeně <b>si</b> usmívá.
			štěny <b>se</b> hraly
	J	<b>Jsem ho potkal</b> včera.	Včera jsem <b>potkal</b> ji.
		<b>Jsmo počkali</b> na nich.	Máš <b>zatelefonovat</b> ní.
		<b>Se sejdu</b> s nimi dnes večer.	Dnes večer se <b>sejdu</b> s ní.
		Již dlouho jsem <b>nebyl u něj</b> .	Už dlouho <b>nebyl</b> jsem u něho.
			Proč <b>jemu chceš zrovna půjčit to?</b>
		Máš <b>zatelefonovat</b> jí.	
		<b>Jsmo na nich počkali</b> .	
K	štěňata si <b>hráli</b>	antické <b>bohy</b> jednali jako lidi	
	štěněte si <b>hráli</b>	štěny se <b>hraly</b>	
	Honzův známý <b>mají</b>	štěňata si <b>hrály</b>	
	ze sousedčiny psi jsme už <b>zoufalý</b>	ty lidi jsou <b>ubohé</b>	
	ti lidi jsou <b>ubohý</b>	<b>antické bůhy jednaly</b>	
	vůči <b>babičku</b>	tě lidi <b>je</b> proti nich	
	vůči <b>babičky</b>	<b>antické bohy</b>	
	zastavil jsem se u <b>známí</b>	vůči <b>babičku</b>	
	plná až po <b>hrdla</b>	zastavil jsem se u <b>známí</b>	
	plná až po <b>hrdle</b>	vdala se <b>mému bratrovi</b>	
	tohle písmo se <b>mým</b> liší	přihlédli jsme k <b>různé okolnosti</b>	
	vdala se <b>můj bratr</b>	zpod <b>skříni</b>	
	přihlédli jsme k <b>různé okolnosti</b>	očištěny <b>ovoci</b> jsme sušili na pleše	
	přihlédli jsme k <b>různé okolnosti</b>	musíme hlídat dědečkových <b>koťat</b>	
	zpod <b>skříni</b>	okna zářila <b>čistota</b>	
	tohle písmo se <b>moje</b> liší	musíme hlídat <b>dědečkovymi</b> koty	
	ze <b>sousedčiny</b> psi jsme už zoufalý	musíme hlídat <b>dědečkových</b> koťat	
	ze sousedčiny <b>psi</b> jsme už zoufalý	pod kamenem byli droboučkové <b>broučky</b>	
	<b>štěněte</b> si hráli	pod kameny byly <b>droboučké broučky</b>	
	pod kameny byli <b>droboučkými brouky</b>		
	sušili na <b>plechy</b>		
	sušili na <b>plechy</b>		
	musíme hlídat dědečkovy <b>kotěte</b>		
	<b>otcovi</b> slovníky		
	okna zářila <b>čistoty</b>		
	musíme hlídat <b>dědečkovy</b> kotěte		
	musíme hlídat <b>dědečkovi</b>		
	koťatkami		
L	Už jsou to dva měsíce, <b>než</b> tu byl naposled.	Choval se k nim zdvořile, <b>protože</b> ho zdržovali.	
	Honem se ho zeptej, <b>už</b> tady je.	Nejedl, <b>protože</b> měl hlad.	
	Neudělám to, <b>aniž</b> bych mohl.	Radši to opravím, <b>protože</b> mám na to náladu.	
	Ochraptěl tak, <b>pokud</b> nemůže ani mluvit.	<b>Až</b> jsem tu knihu přinesl, už mi ji začali brát.	
		Neudělám to, <b>ale</b> bych mohl.	
		Ostatní jsou nemocní, <b>pak</b> to musím udělat sám.	

		Choval se k nim zdvořile, <b>proto</b> ho zdržovali.
		Už jsou to dva měsíce, <b>(co)</b> tu byl naposled.
		Nejedl, <b>(i když)</b> měl hlad.
M	pokládali ho <b>jako</b> zločince	povýšili ho <b>do</b> vedoucího
	pokládali ho <b>jako</b> zločinec	povýšili ho <b>do</b> vedoucího
	povýšili ho <b>do</b> vedoucího	teploty klesnou <b>(na)</b> minimumu
	povýšili ho <b>do</b> vedoucího	přihlédli jsme <b>(k)</b> různé okolnosti
	vdala se <b>s mém bratrem</b>	přihlédli jsme <b>(k)</b> různim okolnostim
	včera se doma <b>(po)</b> ti sháněl kamarád	včera se doma <b>(po)</b> tebe sháněl kamarád
	včera se doma <b>(po)</b> tebe sháněl	včera se <b>do</b> tebe sháněl kamarád
	tohle písmo se <b>(od)</b> mým liší	
	vdala se <b>(za)</b> můj bratr	
	přihlédli jsme <b>(k)</b> různé okolnosti	
	přihlédli jsme <b>(k)</b> různé okolnosti	
	vypořádal se <b>(s)</b> jejima odpurcima	
	vypořáda se <b>(s)</b> jeho odpůrci	
N	neměli pro <b>ně</b> pochopení (NĚJ)	kdo <b>tě</b> to dovolil
	Již dlouho jsem u <b>něj</b> nebyl. (NICH)	včera <b>mi</b> potkal
	Díval se na <b>nej</b> rozpačitě. (NĚ)	tě lidi je proti <b>nich</b> (NIM)
	Neví nikdo kromě <b>ně</b> . (NÍ)	Jsme na <b>nich</b> počkali. (NĚ)
	ti lidi jsou proti <b>jemu</b> (NĚMU)	Máš zatelefonovat <b>ní</b> . (JÍ)
	včera se doma <b>ti</b> sháněl kamarád (TOBĚ)	čas pracuje pro <b>nich</b> (NĚ)
	beze <b>mnou</b>	čas pracuje pro <b>nich</b> (NĚ)
	ty lidé jsou proti <b>nich</b> (NIM)	Počkali jsme na <b>nich</b> . (NĚ)
	lidé se za <b>něj</b> ohlíželi (NÍM)	Díval se na <b>nich</b> rozpačitě. (NĚ)
	čas pracuje pro <b>nich</b> (NĚ)	Včera jsem potkal <b>ji</b> . (HO)
	Jsme počkali na <b>nich</b> . (NĚ)	Dnes večer se sejdu <b>s ní</b> . (NIMI)
	Trápila <b>mu</b> starost o nej. (HO)	Už dlouho nebyl jsem u <b>něho</b> . (NICH)
	Přišel jsme chvilku před <b>nej</b> . (NÍM)	Díval se na <b>něho</b> rozpačitě. (NĚ)
	Počkali jsme na <b>nich</b> . (NĚ)	
	lidé se za <b>ně</b> ohlíželi (NÍM)	
	To nikdo kromě <b>její</b> neví.	
	včera se doma <b>tebe</b> sháněl kamarád	